

Çary
AÝNAZAROW

Ýyllar
dolanmaz

(Goşgulary, gülküli hekaýalary)

~

Mary – 2018

Şahyr Çary Aýnazarow

000

Aýnazarow Ç. Ýyllar dolanmaz. Goşgular, gülküli hekaýalar. Golýazma görnüşinde. May, 2018 ý. hhh sah.

Çary Aýnazarow,
Ahal welaýatynyň «Altyn asyr» etrabyndaky 4-nji orta mekdebiň mugallymy.

Goşgy düzmekligi özüniň ömürlük «pişesine» öwren Çary Aýnazarow, şahyr hökmünde, öz ýaşaýan etrabynda, hatda, ýurt çäklerinde hem, belli bir derejede tanalýar. Çarynyň goşgy-hekaýalary döwletimiziň döwürleýin metbugatlarynda dowamly çap bolup durýar.

Çarynyň eliňizdäki diwany bolsa, onuň golýazma görnüşinde çap etdiren ikinji kitabydyr. «Köňül kelamy» ady bilen ellere ýetirilen öňki kitapçasý öz okyjysyny gazanmagy başardy. Bu kitabyňa hem awtoruň öňki neşiriniň özboluşly gaýtalanmasy diýse bolar.

Kitaba awtoruň ýüzdenem köpräk eseri girizilip, olar: «Watannama», «Söýgi sahypasy», «Mähribanlar», «Adam hem durmuş hakda», «Ýarymdegişmeler», «Gülküli hekaýalar»... ýaly içki sözbaşylara bolunip ýerleşdirildi. Kitap neşirçilik işinde utuşly hasap edilýän bu usul, okyja özüne gerek bolan mowzukdan islän eserini tapmakda onuň wagtyny gysgaldyp, işini ýeňilleşdirýär.

Bu, elbetde, kitabyň düzülişiniň neşirçilik tarapy. Emma şahyryň diňe özüne degişli bolup galýan, eserleriň çeperçilik, tebigylyk, many-nazmun tarapdan hem, degişli okyjyny gyzyklandyrjakdygyna ynansa bolar diýip hasap edýäris.

Kitabyň ady watan, söýgi, durmuş... hakdaky goşgulary bolsa, hatda, dürli ýaşly, dürli kärdäki okyjylary hem bu ugurlar bilen bagly özleri barada düýpli pikir etmäge iterse gerek.

Oba adamlarynyň durmuşyndan ýazylan gülküli hekaýalar bolsa, käbirimize, aljyrap ýörşümize, öz başdan geçiren ýa-da ingi bolaýmagy mümkin wakalary hem ýatladyp biler...

Mary şäheri, 2018 ý.

Gökden düşen uçgun

Türkmenistanyň halk ýazyjysy, şahyr Nobatguly Rejebow bir gezek okumyşlyk, umuman, kitap okaak meselesinde, öz aramyzda gürrüň açylanda, bir gepinde: «Türkmen üçin-ä «Görogly» bilen Magtymguly hem ýeterlik» diýdi. Meşhur şahyryň sözleri agzalan bu iki eserler ýaly, durmuşy hemmetaraplaýyn açmakda uçursyz kämil, çuňňur mazmunly kitaplaryň her bir halkda ýokdugyny

nygtap, olara juda beýik baha berendigini aňladýan bolsa gerek.

Özüň kim bolsaňam, Nobatguly halypanyň sözüne goşulmaly, onuň pikirini tassyklanaly bolýarsyň.

Mysal üçin, kitabynda Görogly ber soltan diňe bir söweşde belli bolma:n, eýsem, ol çeper sözlemäniň-de aňrybaş usadydyr. Onuň:

Gökden Ýere bir o:t düşdi,
Pelek maňa saçdy sandym

düýiberşine dagy bir üns berip görüň-ä! Bu söz Magtymguly ägirdiň: *Sözi agzyňa Hak sa/ar...* diýen hakykatyny özüňe gaýtalap dur-a!

Diýmeli, Görogly begiň hakyky soltanlygynda, nama gaýryşynda, gaýduwsyz, batyrlýgynda, akyldarlygynda... ahyrky netijede bolsa, her hili duşmandan üstün bolşunda «Gökden Ýere düşen» şol «bir oduň» hikmeti bar ekeni-dä! Bu ýagdaýlar, umuman-a, düşnükli. Çünki Magtymguly usadyň *Gökden nem dammasa, Ýerni gögertmez* diýen, men «göçme» diýsem-de, düýp dereginde, GÖNI manysyndaky sözlerinde kemal tapyşy ýaly, Allahyň öz ýaradan ýerinde Ondan biidin çöp başy gymyldap bilmez!

Çary Aýnazarow hem Görogly beg! Has düşnükli edip aýtsak bolsa, «Gökden Ýere düşüp», beg ogly Görogly bege «saçan», ýagny syçran oşol «otdan» Çary mugallyma-da bir uçgun galtaşan bolmaly. Ýogsa, şahyrçylyk edip, goşgy ýazmak

nirelerden onuň ýadyna düşüp ýö:r. Mugallymçylygyny etsin, ondan eli boş bolsa, kireýjagaz kysyn, garaz, günemajygy bilen bolubersin-dä! Ýok, goşgy ýazjakmysyn.

Dagy näme, ýakasyndan ot düşse, kim sarsman oturyp biler?!

Uçgundan oduň döreýändigini bolsa, onuň öz döreden toparyna özi serdar bolan, ahyrda şolardan hem ölen... Lenin aýtmanka-da, bilinmeýän bir zat däl-di. Emma Hudaýy inkär eden Leniniň-de bilmeýän zady şol «oduň» Gërogly kakanyň aýdyşynda yşk-söýgi manysynda gelşigir. Yşk-söýgi diýlen güýç bolsa, ynsany ne mugallymçylygynda goýar, ne-de müdirliğinde...

Hakykatdan-da, türkmeniň saýrak bilbili bolan, Sary bilbil lakamly Amandurdy Annadurdyýew atly bir uly şahyr halypam bar. Özi,, derwüşler mysaly, dünýäniň bu burçundan girip, o berşinden çykyp ýörse-de, käbirleii kimin, ondan muňa... üýtgäp ýörenlerden däl! Öz mertebesini goraýar. Hatda, köne jygylyk ornuny üýtgedensoň, öýkeläp, onadaky edýän söwdasynyň peýdajygundan hem geçdi... Döwürler her ýana üýtgesede, onuň şol bir bolşudyr: «Halk ýazyjy» adyny almaz. Sebäbi onuň zenini – almaz! Özi bolsa, ýakasyndan içine Gëroglynyň ýanan «odundan» bir owuç guýlup, Magtymgyly ägirden berlen meýden käsäniň düýbünde galany hödür edilen. Meý güýçli ekeni, içenden bärem aýňalyp bilmän ýörşi.

Oňa «Halk ýazyjylygy» gulundan däl-de, Halykdan berlen! Manysyny tirişi, sözi özi ýasan ýalydyr! Gërlände-de, şunuň ýalydyr: Meselem, «Däliniň belläni » diýen dek, bir baglaýjy kömekçini, stilistika laýyk bolsa-bolmasa, sözlemiň her ýerinde getirip, maňkalap oturmaz, «çöp döwen» ýalam däl, jaýyrdadyp, odun aýran ýalydyr!

Değişmelerini diňlänlär, haýsy tarapynda boş ýer tapsalar, şoňa ýykylarlär. Ýer tapmadyklaram, öňe ýa yza...

Özem sözüň aşygy bolan maryly Halmyrat agamyz ýetmiş ýaşanda, Gërogly begiň märekese ýaly bol edip, uly toý berdi. Şonda meniňem, oylanlyk dostum Çarynyňam halypasy bolan Sary bilbil, Çary mugallyma goşgy okamak gezegini berjek bolanda, bu barada il ortalaýyn bir söz aýtdy. «Çara goşgyny nähili edip goşmalydygyny öwreden özümiş welin, bir görsek, bizdenem öňde öňürdikläp barýar...».

Kämil halypanyň Çary baradaky bu gepinde hakykatyň uýguny baram bolsa, şägirt üçin şol ýeterlik!

Sary bilbil halypa, keçäniň üstünde aýbogdaşyny gurup, dili bilen süýem barmagyny ölläp ýa ki, elindäki çemçejiği bilen öňündäki okarynyň içini «öz peýdasyna» döwürp oturandyr. Bir gulagy bilenem seniň (meniň) okap berýän goşgularyňy(my) diňläär. Şol oturyşyna, agyz ugruna bir sözjagaz aýdyp goýberer. Özüm-ä, şägirdi hökmünde, halypamyň şol ýeke agyz sözünü tutuş bir döwürde a:t berlen («gazanan» däl) oýnatgyjanlaryň erkek-urkaçysynyň zer bilen basylyp, kitap görnüşinde çap edilen bir goltuk kagyz petdesine bermez men! Halypanyň her sözi şägirt bolana gaty gymmatlydyr! Eger halypanyň aýdan sözlerinde ösdürme baram bolsa, Çary, goşgularyny okanda, adamlaryň ony ünsli diňländigleri, dutar çalyp, aýdym aýdyp oturan toý bagşysynyň bolsa, olara aýdym ýazmak üçin, Çarydan goşgularyny diňänligi welin çyn.

Çary Aýnazarowyň goşgulary, gülküli hekaýaly, makaladyr habarlary döwürleýin methugatlarda («Garagum», «Medeniýet»... žurnallarynda, «Edebiýat we sungat», «Mugallymlar»... gazetlerinde yzygiderli çap edilýär. Ol 2016-njy – «Mirasa sarpa

goýmak, Watany özgertmek» ýylynda goşgularyny «Söýgi kelamy» ady bilen golýazma görnüşinde kitapça edip çap etdirdi. Il içinde bu kitapçany okamaga isleg bildirenleriň gaty kän bolandygy hem çyn. Özem, olar dürli pişedäki: mugallym, lukman, daňhan, işçi, milisioner, millioner... dürli ýaşdaky adamlar. Garaz Çarynyň çap etdiren kitapçasynyň ýaman çalt «düýbi göründi». Şundan soňra Çary şahyr, täze ýazan goşgulary, gülküli hekaýalary... bilen öňki kitapçasynyň üstüni ýetirip, «hemme üçin ortalık bolan» pikiri orta getirip, «Ýyllar garaşmaýar» ady bilen täze kitap görnüşinde gaýtadan çap etdirdi. Öz adyndan belli bolşy ýaly, Çary Aýazarowyň bu kitabynda dyngysyz geçip duran wagtyň gymmatyny bilmegimiz, öz ömrümüz, eden, etmeli, etmeli däl işlerimiz, durmuş... garaz, juda-juda kän zatlar barada oturyp, oýlanara, dik durup, pikir edere... meseläniň ýeterlik bardygyna ynanýarys.

Köp dörediji adamlarynyňky ýaly, Çarynyň-da asly obaly. Tüýs durmuşyň möwç urýan ýeri bolan zähmetkeş, sada oba adamlarynyň arasynda ýaşaýar, işleýär, olar bilen iş salyşýar, gatnaşýar. Aslynda-ha, durmuş diňe ýa-da esasan oba ýerinde diýip bolmaýar. Durmuş, ol Parižde-e, Moskwada hem – durmuş. Durmuşy düzüän – adamlar, olaryň gündelik alada, hysyrdylary. Emma bir şahyryň: «Oba – şäheriň enesidir» diýşi dek, obalar durmuşyň ilkinji başlanan ýeridir. Şonuň üçinem, ol obada, entek judabir üýtgedilmedik, öz tebigy keşbinde saklanyp galypdyr, Obadaşlar, tä çagalara çenli, bir-birlerini tanaýarlar, Hatda, olaryň gelip çykyşlaryny, aslyna deňiş bir-birlerin belet. Bu ýagdaý hem durmuşa, şäheriňkä görä, has aýdyňlyk getirýär. Şonuň üçinem, obalarda, iň bolmanda, ýaş çatynjalaryň arasynda soňky wagtlarda, bizde-de, hatda, ýoň bolup barýan maşgala bozmak, aýrylyşmak, «raýat nikasy», «nysaklary», edil şäherdäki ýaly, meşhur hem däl. Ýöne näme, ýamanlyk ýörgünli bolýar. Ol ýagşylyga görä-de has çalt kabul edilýär. Çarynyň bolsa, «bir aýagy» şäherde. Onsoňam, ol – şahyr. Durmuşyň ähli meseleleri babatda has düýpli oýlanmaly, seljermeli. Ine, şu ýagdaý hem Çarynyň goşgularynyň durmuşa has ýakyn, tebigy, biziň deslapky döwrümüziziň agyryly meselelerini çynlakaý gozgamaga itergi berýär. Bu hadysa Çarynyň ýaşlara berýän öwütlerinde, adamlaryň özara durmuşy gatnaşyklaryny açýan goşgularynda has hem ýiti şöhlelenýär,

Çarynyň döredijiliginiň çygry giň. Ol: watançylyk temasyny söýgi, durmuş meseleleri bilen bir-birine baglap, dogduk topragyňa, il-güne, öz ýakynlaryňa, bir-birege... söýgi, ynam meselelerini orta getirip, olar hakda edebiýatyň dili – çeper keşpler arkaly «gürleýär». .

Şahyryň gülküli hekaýalary hem şunuň ýalydyr. Näme, öňki döwürlerde sygyr boşama:n, göle gaçman durupmy?! Soňky döwürlerde är başyndan telpek düşmän durupmy?! Emma bu adaty wakalardan gülki ýasamak, pajygaly pursatlary satirada örtmek, dogrusy, ussatlyk! Obada ýaşamasaň, olary, edil şular ýaly derejede tebigy edip, ýazmak hem mümkin däl. Ýöne olarda beýan edilýän, türkmen obalarynda bolup duran bu wakalar Waşingtonda ýaşaýanlar üçin hem düşnükli. Awtor hekaýalaryň gahrymanlary arkaly oba adamlarynyň üstünden gülmeýär. Ýöne olaryň ýaşaýyşlarynda, pikirlenişlerinde... ýol berýän käbir säwliklerini, kemçiliklerini, edebiýatyň diline mahsus bolan çeperçilik tärleri arkaly suratlandyrýar, beýan edýär. Ýogsa kimdir birine: «Sen şeýle-şeýle meselelerde ýalňyşýarsyň, düzel!» diýseň, ol muny agyr kabul edýär. Hatda, türkmen tekepbirligi sebäpli, peýdaly sözüni oňa diňledibem bolmaýar. Emma şol wakalar ýeňiljek gülki bilen çeper eserlerde beýan

edilende bolsa, ol adam öz häsiýetinde hem bar bolan bu pursatlary, islese-islemese-de, okamaly hem-de ondan özi üçin degişli sapagy hem almaly bolýar. Şeýdip, aljyraňňylykda, ýa-da çalaja säwlik ýa-da mekirlilik arkaly käbir adamlar tarapyndan edilmegi bolup biläýjek wakalary gülküli hereketleriň üsti bilen beýan edýär. Bu ýagdaý hem biziň her birimize özümiz barada-da oturyp, oýlanmaga bizi mejbur edýär. Edebiýatyň esasy we örän gymmatly naksady bolan onuň terbiýeleýjilik ähmiýeti diýilýän täsirli güýji hem hut şu ýerde ýüze çykyp, adamlaryň öz häsiýetlerinde kämilleşmegine esas döredýär. Bu meselede şahyryň öz mugallymçylyk hünäriň-de täsiri bar bolsa gerek diýdirýär.

Döwet galamyň ýiti, sözüň kesgir, täze kitabyň hem höwri köp bolsun, kursdaş!

Torum Ýaýlan-Bataşy.

ÝYLLAR DOLANMAZ

*Biparhlyk mahsusdyr biz – adamzada,
Muuň üçin öten ýyllar dolanmaz,
Geçip barýan wagty salmaly ýada,*

Başyň sypap geçen ýeller dolanmaz.

*Görögly beg geçen günün ýat etdi,
Şeýdip, belki, goja göwnün şat etdi,
Diýme: «Danalaryň pendî ýadatdy...»
Jygalybeg – aksakgallar dolanmaz.*

*Çagalyk – çäjiňden bir däne bolar,
Bir däne köpelip, gör, käne bolar,
Ýetginjeklik hasam görkana bolar,
Şonda gülüp bakan dilber dolanmaz.*

*Ýigitligiň kuwwatyňdyr bedende,
Kemelmez ol kân işleri edeňde,
Ýeňjek bolma işde däl-de, jedelde,
Güýç-gaýratly, çeper eller dolanmaz.*

*Akyl yza galan bolsa boýuňdan,
Belli biläý: utulanyň «oýunda»,
«Oýun» soňlar pygamberýaş toýuňda,
Ýuwan sözleriňe iller dolanmaz.*

*Adam ömre girip-çykar her «derýa»,
Emma iki düşülmezmiş bir derýa,
Ömrüň özi – akyp barýan syr «derýa»,
Suwlar akar gider, siller dolanmaz.*

*Ömür – ýeke, iki hem däl, üçem däl,
Indiki aý-günler seniň üçin däl,
Men Pyragyň «käsesinden» içen däl,
Ussadyňky ýaly diller dolanmaz,*

*Nesilleriň eden zady ga:lýandyr,
Nesilleriň baky ady ga:lýandyr,
Nesiller özüçe ýollar salýandyr,
Ýollar ýitmez, ýöne iller dolanmaz...*

I. WATANNAMA

1 ENE TOPRAK, ATA WATANYM MENIŇ

Söýgüli keşbiňi kalbyma saldym,
Ene toprak, ata watanyň meniň.
Säher-sabalarňy ýüzüme syldym,
Söýgüli keşbiňi kalbyma saldym,
Ene toprak, ata watanyň meniň.

Päkize asmanyň, rahat Zeminiň,
Gyratyň owazy gelýär henizem,
Gelendir Zelili, Seýdi, Kemine...
Ene toprak, ata watanyň meniň.

Kölüňe görk berer ördek-guwlaryň,
Ýoluňa görk berer, ýörsek, gowularyň,
Tenekar – topragyň, şypa-suwlaryň,
Ene toprak, ata watanyň meniň.

Hazaryň görküdir ajap Awazaň,
Dessury berkeddi gadym Oguzyň,
Dünýäň dört künjüne ýetýär owazam,
Ene toprak, ata watanyň meniň.

Asmandan dür ýagýar,
Nur çykýar ýerden,
Pyragy paýhasly,
Görögly nerdir,
Sowulmaz buýsamjym, tükenmez derdim
Ene toprak, ata watanyň meniň.

□ □ □

2 EZIZ DIÝARYM

Boşana öwürdiň sagy-soluňy,
Bagtyýar Watanyň, eziz Diýarym.
Uzadýaň çar ýana dostluk goluňy,
Bagtyýar Watanyň, eziz Diýarym.

Çüýç berdiň obama, gadym daýhana,
Ösüş ýola düşdi, ilim merdana,
Atalaryň paýhasyndan dürdäne
Bagtyýar Watanyň, eziz Diýarym.

Watan bilen birdir janym hem tenim,
Şagalaňdan dolup-daşýar her günüm,
Depämi gök diräp, galkynýär göwün,
Bagtyýar Watanyň, eziz Diýarym!

□ □ □

3 BAGTYÝAR GOJALYK

Apalap agtyklarym,
Toýlaryňy sowýaryň.
Çujagymda göterip,
Çowluýygmy söýýäriň –

Her säherde oýarýar –
Gülküsi çagajyklaň.
Üşşýär saçak başyna
Agzybir balajyklam –

Balalaryň gül ýüzün
Synlap-synlap, doýamok.
Altmyşy aljyradyp,
Gojalygy duýamok.

Topragmyň täsin mähri
Ömrüme ömür goşýar.
Synlap dowamatymy
Ýüregim gaýnap-josýar

Asmanda toýnuk gurýan
Durnalary synlaýan.
Dagdan inýän çişmäniň
Şat sesini diňleýän –

Ýumşak ýazyň şemaly
Ýüzüm sypar mylaýym,
Ak bagtymyň owazy

Diňläp, lezzet alýanym.

□ □ □

4 SÖÝMEK

Watanymyň sähra-çöllerin söýüän,
Çöllerden öwüsüän ýellerin söýüän.
Söýüäriň salgymyň tolkun atyşyn,
Daglarynyň syryn saklap ýatyşyn.

Söýüän dutar-gyjak, aýdym-sazyny,
Çäksiz gül-gunçaly çäginini söýüän.
Söýüän gök maýsaly bahar-ýazyny,
Ýuwaly-elmikli çägäni söýüän.

Hazaryň joş urýan suwuny söýüän,
Çarlagyn, ördegin, gazyny söýüän.
Ýaz-güýzde durnasyn, guwuny söýüän,
Ummanyň üýtgeşik sazyny söýüän.

Çapsa, – ýerläp uçýan bürgüt mysaly,
Bedewiň synasyn, gözlerin söýüän.
Sähraň keşbin çekip dokaýar haly,
Eli çeper – gelin-gyzyny söýüän.

□ □ □

5. TOPRAGYM

Ak çägeden depeleşde
Agynadym, oýnadym.
Gök maýsaly meýdanyňda
Güneşiňden doýmadym.

Çeşmeleriň gözbaşynda
Akar suwuň derde derman.
Dag-düzleriň gözelligi
Görenleri eder haýran.

Janyňy heýjana salýar
Ýabany otlaň gülleri.

Alabahar mahmal geýer
Tomus gowrulan çölleri.

Çüýz ýetişer miweleri,
Daglarda bişer pisseler.
Çoýnuňda biten miwäňden
Iýse, gutular hassalar.

Kömelekli düz meýdanyň
Dokundyrar gözlerimi.
Topragymyň gözelligi
Bezär meniň sözlerimi.

□ □ □

6 AWAZA HAKDA AÝDYM

Şygyr ýazyp, şeýle diýdim:
«Meşhurdyr Awaza onda!».
Topragymyň waspyn duýdum –
Tolkunlaryň owazynda.

Awazamy çoýýar Çün-de,
Tomus pasly, gys gününde.
Baky ornaşypdyr sende,
Çöçmez indi guşlar indi.

Ýerde gezip, suwda ýüzüp,
Çoşa bagta garyşamda,
Ýeňmekçi men, waspyn ýazyp,
Şahyrlaryň ýaryşynda.

□ □ □

7 HAZAR DEŇZIŇ KENARYNDA

Tolkunlary göge galar, –,
Üwrär äpet sallançakda.
Dabaraly mukam çalar
Taryh hakda, şu gün hakda.

Şemal öwser ýakymlyja,

Menzili hem Zemin-Asman.
Diýseň: «Bolaý akylyja»,
Joşar, saňa gulak asma:n...

Sen döräli bäri şeýdip,
Oýnar gazlar, ýaşylbaşlar.
Giň asmanda aýdym aýdyp,
Waspyň edýär çarlak guşlar.

Ýerde-suwda her gün doly
Gonaklaryň – myhmanlaryň.
Günem sende dogýan ýaly,
Sende ýaly asmanlaram...

Göwnün tapýaň gojalaryň,
Düşnükli zat: jahylyň-da.
Synlap gündiz-gijeleriň,
Waspyň eder şahyryň-da!

□ □ □

8 GYŞKY GÖRNÜŞ

Sowuk şemal öwürýär,
Bag-bakjany yralap.
Asmandaky bulutlar,
Göçüp barýar garalyp.

Sowuk ýele dökülen,
Ýaprak uçar asmana.
Her ýana urar başyn,
Zat tapma:n ýapyşmana.

Ýapraklary dökülen,
Baglar galar ýalaňaç.
Egnin gysyp oturar,
Başyn ýaýkar bialaç.

□ □ □

9 WATANA SÖÝGI

(Aýdym üçin)

Ûilekde kuwwatym, goşarda gaýrat,
Eziz Watanymda güýjüm gowzamaz.
Höwesim – hasyldyr, maksadym – myrat,
Güýje güýç goşular, hijem gowzamaz.

Topragym – tenekar, çeşmäň dermandyr,
Miwelerim datmadyga armandyr.
Bagtly ertirime baky permandyr,
Ak bugdaýym – tylla täjim gowzamaz.

Gaýtalamak:

Ûilekde kuwwatym, goşarda gaýrat,
Berkarar Watanda güýjüm gowzamaz.
Höwesim hasyldyr, maksadym – myrat,
Güýje güýç goşular, hijem gowzamaz.

Halkymyz nygmatly topragyn söýgär,
Ýurduma Gün mährin, Aý nurun çalýar.
Myhmansöýer adym äleme ýaýýan,
Harmanymda hasyl-çäjim gowzamaz.

Gaýtalamak:

□ □ □

10 WATAN GORAÝAN

Guşlar öz şowhunly «sazyny çalýar»,
Men türkmen esgeri, Watan goraýan.
Mukam ýaş ýüregmi heýjana salýar,
Men türkmen esgeri, Watan goraýan.

Ata-babalaryň pendine uýup,
Topraga söýgimi gursaga guýup,
Watan mertebesin belentde goýup,
Men türkmen esgeri, Watan goraýan.

□ □ □

11 TEJEN ŞÄHERIM

Öňki-soňky ymaratlar gül görküňe görk goşar,
Ýaş, gojama:n baglaryňa asýrak guşlar ýaraşar,
Saňa gözüm düşen bada, şahyr ýüregim joşar,
Ýüregim sen, geregim sen, gadym Tejen şäherim.

Köçeleriň kalba barýan ýol-damarlar mysaly,
Gözelligi görenleriň kalby şatlykdan doly,
Bir gezek myjman bolanyň ýene gelmek hyýaly,
Ýüregim sen, geregim sen, gadym Tejen şäherim.

Waharmanyň watany sen daýhan deri sendedir,
Kerbabanyň. Alty Garlyň gezen ýeri sendedir,
Kerim agaň goşgularyny düzen ýeri sendedir,
Ýüregim sen, geregim sen, gadym Tejen şäherim.

Köşk-jaýlaryň myhmanlara gapylaryn açýarlar,
Ak bulutlar pessaýlaşyp, başyň sypap geçýärler,
Toprak, haýwan, adamlaryň... Tejen suwun içýärler,
Watanymyň bir synasy gadym Tejen şäherim.

□ □ □

12 GARLY GÜNDE

Gadymkydan «oba göçdi»,
Aýry indi garly gün-de.
Türkmenistan – dünýä keşde,
Arkadagyň barlygynda.

Howa bolýar has arassa
Hem dünýä päkize bolýar.
Garly daga kim garasa,
Gudrat görüp, ylham alýar.

Siňdirensoň çog mähirin,
Yhlasyndan Arkadagyň
Lowurdaýar ak şäherim,
Gelýär barha görke dagym.

Şudy goňşa aýdan zadym,
Dostum diýdi: «Bä, şeýledir!».

Garly günde Aşgabadym
Köpetdaga bäs eýledi.

□ □ □

13 DÖWLET

«Maşgala – kiçijik döwlet ekeni»
Diýlip, gadymýetde öwlen ekeni,
Maşgala: baş bolsa döwletli adam, –
Her bir hojalykda gowluk ekeni.

Bagtyňy çüwdürýän gowular ekeni,
Bela-beter başdan sowlar ekeni,
Maşgala: baş bolsa döwletli adam, –
Rysgal çogup, işler şowla:r ekeni.

Sözleri ýürege keşde ekeni,
Ýazda miwe berer gysda ekeni,
Maşgala: baş bolsa döwletli adam, –
Işeriň abraýy başga ekeni.

Jem bolar ekeni jem diýip tutsa,
Em bolar ekeni em diýip tutsa,
Maşgala: baş bolsa döwletli adam, –
Gyzyl bolar eken, gum diýip tutsa.

Abraýy daglardan aşar ekeni,
Öýüne bereket üýşer ekeni,
Maşgala: baş bolsa döwletli adam, –
Toprakda bereket joşar ekeni.

□ □ □

14 BIZIŇKI

Gözbaşyn Jeýhundan alan,
Garagum derýa biziňki.
Sakasyndan joşup gelen
Hem daşyp barýan biziňki.

Dowar gezen gollarym bar,
Ördek, guwly köllerim bar,
Sürmekili källerim bar,
Çar tarap, her ýan biziňki

Gün nurundan ganar erkin,
Şirin-şerbet – toşap, kakym,
Derde derman buýan köküm,
Altyn-kümüş – kän biziňki.

Pagta, bugdaý, nebit-gazym,
Giň sährama ýetmez gözüm,
Miweleri düzüm-düzüm,
Gülleri reýhan
biziňki.

Ýigitlerimiz – namys-arly,
Gelin-gyzlar – hyrydarly,
Gojalarymyz – ygtybarly,
Şöhrat bilen şan biziňki.

2

Oguz nesli – türkmen ilim,
Ur gadamyň, ýol biziňki.
Gülleýändir bagda gülüň,
Gülälekli go!l biziňki.

Türkmen, hergiz, çekmez minnet,
Topragy altyndan gymmat,
Diýarymda rysgal-döwlet,
Eçilendir, bol biziňki.

Bilbiller saýrar bagynda,
Alma-nar biter dagynda,
Keýikler oýnar çagynda,
Hum çägeli çöl biziňki.

Guwan, ilim, akar balyň,
Agyp-döner süri malyň,
Gün-günden artar rysgalyň,
Şu agzybir il biziňki.

15 DIÝARYMA NOWRUZ GELDI, ÝAZ GELDI

Zeminim Asmanyň nemini sorýar,
Diýaryma nowruz geldi, ýaz geldi.
Äleme dirilik nuruny berýär,
Diýaryma nowruz geldi, ýaz geldi.

Öwüsýär ýylgynyň püri gyrmyzy,
Ýaşajyk maýsalar bezär dag-düzi,
Ýaýlamda bökjeklär owlakdyr guzy,
Diýaryma nowruz geldi, ýaz geldi.

Säherler saýraýar bagda bilbiller,
Sährada açylýar reňbe-reň güller,
Asmanymda toýnuk gurap durnalar,
Diýaryma nowruz geldi, ýaz geldi.

□ □ □

16 GELSENE, NOWRUZ!

«Nowruzyň ak garyn» düşäp meýdana,
Dem salymda ýene eräp git bile!
Öýde üşäp, çykaýyn-la meýdana,
Hemra bolup bir alabý it bile!

Hasly bol bolsun bagdyr bakjalaň,
Dänesi münlesin ekin ekjegiň,
Sähra güli bolsun ýele ykjagan,
Gelsene, Nowruzym, hereket bile!

Taýsyz sende taýly bolsun, Nowruzym!
Jaýsyz sende jaýly bolsun, Nowruzym!
Gijelerimiz Aýly bolsun, Nowruzym!
Gündizlerimiz herne parahat bola!

Ynsan Ýerde özüň bagtsyz saýmasyn,
Ýüzlerimize şatlyk, gülki çay-da sen,
Hakyň beren rysgyn dünýä paýla sen,
Rysgal-döwlet bile. bereket bile!

17 SÖÝDÜM

Gyş bolup gutaryp, ýaz bolup başla:n,
Wagty kerwen eden ýyllary söýdüm.
Baharyň ilkinji buşlugyn buşlan,
Nowçalap gunçalan gülleri söýdüm.

Güberçekläp çykar gelinkömelek,
Gülden güle gonar gül dek kebelek,
Yşky joşup, Ýer üzünde janserek
Ýortup ýören üwürük ýelleri söýdüm.

Geçen ýazda gabat geldik ozalam,
(Belki, bu ýyl maňlaýyma ýazylan!),
Nirden sesi gelse goýun-guzulaň,
Menem itim bilen şol ýeri söýdüm.

Dnýäniň şu pasly göwnüne ýaran,
Owlak-guzy bileb tirkeşip baran,
Gülli sähralardan gadamyn uran,
Käri çopan, özi dilberi söýdüm.

18 BAHAR GELENDE

Ne gudrat baglaryň pyntyk ýaryşy:
Giň dünýä gözellig – bahar gelende.
Kebelekler ýö:r güllere garyşyp,
Geň dünýä hezillik – bahar gelende.

Ýaşyl maýsa türkmen sährasyn bezär,
«Jok-joklap» jülgede käkilik gezer,
Çeşmäniň kenaryn ediner güzer
Jerenler-gazallar – bahar gelende.

Dünýä – täze gelin, kürtesin geýer,
Güllerden nagyşlap, ertesem geýer,
Gözellig aklyly haýrana goýar,

Bir pasyl ýüz ýyllyk – bahar gelende.

□ □ □

19 BU GÜN

Giň sährada ýagyş diňmän,
Teşnelikden ganar bu gün.
«Gülleri – bezegi dünýäň»,
Gökde torgaý sanar bu gün

Çigildemler, jümjüme gül,
Gözel görke gelipdir çöl,
Kömelekden doludyr g:ol,
Ýygsaň ganar-ganar bu gün.

Gül-pürçükdir giň ýaýlalar,
Biri-birinden saýlanar,
Asmanda durna aýlanar,
Bilbil güle gonar bu gün.

Her kimse edip heziller,
Göwün açylar, geziler,
Bökjeklär owlak-guzular,
Ýaýlalary sonar bu gün.

Gök öwüsýär örüleri,
Kebelekdir örüzeri,
Şahyr göwün körügermi?
Aşyk ürek ýanar bu gün.

□ □ □

20 BIRDENKÄ...

Asuda howamyz birden bulaşyp,
Gök ýüzüni gara bulut büredi.
Asmanda çaknyşýan «goç şahlarynda»
Örän täsin ýylдыrym-ot döredi.

Älemi ýagtyldyp, ýylдыrym çakyp,
Zemin ýaz ýagşyna gursagyn açýar.

Takyrdadyp, guran sanajyn kakyp,
Garry mama bolsa kömelek saçýar,

□ □ □

21 BAHAR PASLY

Baldaklarda dür damjalar
Lowurdaýar – almaz ýaly.
Bize bakyp du:r damjalar,
Däldir göze ilmez ýaly.

Kakyp gökde ganatyny,
Ho-ol saýrap du:r mollatorgaý.
Belki, gaçan Gyratymy
Gördi gerek ýolda torgaý.

Boz ýerlerde güberçekläp
Çykar gelin kömelekler.
Bilseň bolýan ýerin çaklap,
Gelseň, – kileň kömelekdir.

Çopantelpek, jümjüme gül...
Bezegidir sähramyzyň.
Topragmyzyň jem-jemi – gül,
Görkümizdir – sähra biziň.

□ □ □

22 SILDEN SOŇKY GUDRAT

Dag gerşinde eräp, akýan gar suwy
Jülgelerden jülgä inýär şol tasap.
Suwa teşne ýatan sähralaryma
Akýar bulaklardan haýdap, ýol ýasap.

Sil suwy baharyň gelenin buşlap,
Buşlugyn almaga howlugýan ýaly,
Kä towlanyp, käte bulanyp akýar,
Akdygyça, dünýä gowulanýan ýaly.

Akýar şaglap, tapyp ýeriň pesini,
Akdyryp öňünden çykan her zady.
Haýykdyrar, eşidäýseň sesini,
Düzlüğe ýaýransoň, peseler bady.

Källeri, oýlary dolduryp gider,
Siňňitlik bilenjik zemine siňer.
Källerde, oýlarda düme ekerler,
Gawun-garpyz gögär, ýalpyldap Güne.

Sil suwuň soňuna ekilen düme
Ýaýrap öser, çekdirmez ol jylawun.
Agzyň, diliň ýara tutdyr «waharman»,
Syrma:n iýseň ýüzündäki gylawun.

□ □ □

23 BAHARYŇ TÄSIRI

Dünýä bahar gelýär, – täze gelin deý,
Sähramyň güllerem täsin owadan.
Gojalaram dünýä täze gelen deý, –
Ömrüniň günlerem täsin owadan.

Gapdalyndan assyrynja «göz gatyp»,
Ak gül ýaly «zülplerine» göz gidip,
Kempirine «gelin...» diýip söz gatyp,
Utany, gülmesem täsin owadan.

Birdenem... öwser-de ýakymly şemal,
Özi bilen geti:r ýagynly bulut.
Gök gübürdäp, çakar o:tly ýyldyrym,
Gudrat bolar eken – ýaganda bulut!

Şol gudratly bulut syrylar birden,
Ýapraklarda dür monjuk deý damjalar.
Dymyk howa ýagyn geti:r Zemine,
Ýagyndan soň tämiz dünýä dynç alar...

□ □ □

24 ÇOPAN ITLERIM

Men çopan men giden sähra-çöllerde,
Çölde hossar wepalydyr itlerim.
Alaňda, takyrda, ýoda, ýollarda
Ýalňyz dostum, wepalydyr itlerim.

Kesekä gyňyrdyr eltmez goşuňa,
Grije gündiz sakçy süriň daşyna,
Tomsuň jöwzasynda aňzak gyşyna,
Juda sak hem wepalydyr itlerim.

Doýdurýan itlerim gündelik ýallap,
Gorarlary sürini, daşyny gallap.
Olaryň oýnuny daşyndan synlap
Guwanýanym, wepalydyr itlerim.

Itlerim ýanymda rahatdyr jana,
Meýdanda mallarym otlar erkana,
Kä gilygy meňzemeýär haýwana...
Dostum ýaly, wepalydyr itlerim.

25 TÜRKMEN HALYSY

Nepisligi zenan kalby mysaly,
Türkmenimiň arzuw-hyýaly haly.
Erişden-argaçdan türkmen gyzlary
Zeminden asmana açar ak ýoly.

Ene-mamalaryň taryhda goýan
Öşmejek yzyndan nagyşlap göli,
Mähirden, söýgüden, namys-buýsançdan
Döräpdir jahany aňk eden haly.

Daragy batlydyr, keseri ýiti,
Öýdümde buýsanjy bar zenanyň.
Türkmenimiň inçe-nepis sungaty,
Baky gözelligi kämil dünýäniň.

Diýaryň örküdir, kalbyň owazy,
Ykbalydyr ata-baba halkymyň.
Gül-gunça beslenen täsin gölleriň

Tugumda parlaýar, saşyp ýalkymyn.

Gözellikde giň jahana nusga sen,
Gyz-gelinleň yhlasyna ýugrulan.
Sypalap, söýülip çitilen göller
Türkmenimiň sungatyna öwrülen.

Türkmeni äleme jar eden halym,
Erişleň uzasyn dünýäň ýüzüne.
Zeminde ýaşaýan adamlar bary
Türkmen gözelligin sylsyn ýüzüne!

□ □ □

II. SÖÝGI SAHYPASY

26 GARAŞ!

Serhedimiz gorap saklamaly men,
Unutma, gözəl gyz, sen maňa garaş!
Watana borjymy haklamaly men,
Unutma, gözəl gyz, sen maňa garaş!

Kim näme diýse-de, beräýgin «häsin»,
Jahana jar eýle söýgi wepasyň,
Käte ysgap meniň tahýamyň ysyn,
Unutma, gözəl gyz, sen maňa garaş!

Ýürekde umydym, namys-buýsanjym,
Mukaddes ojagym, baýlygym-genjim,
Sensiň meniň – ertirime ynanjym,
Unutma, gözəl gyz, sen maňa garaş!

İbu dünýe baýlygym, altynym-känim,
Şuglasy sen meniň syrly dünýämiň,
Ýatlanymda – rahat tapýandyr janym,
Unutma, näzenin, garaş, sen garaş!

□ □ □

27 GÖRSEM HUMAYYM

Gyzgyn söýgi, mähir küýseýär ýürek,
Sütemçi bir zalym ýalňyzlyk taýym.
Ýekelikde ömür haýp, biderek,
Ýyldyzlara uçrap, ýitirdim Aýym.

Gözlerime garap, okasyn duýgym,
Ýüregniň töründe gül açsyn söýgim,
Mährewsiz, wepasyz dünýäden doýgun,
Naharym doňupdyr, sowapdyr çaýym.

Dünýä maňa taýym bilen gyzykly,
Ýokarym uzakdyr, daşym gyzykly,
Ýeller ýaly, ýar ýolunda tezikdim
Hem ýar ylgawuna boldum men gaýym.

Gül ýüzünde hergiz görmäýin ünji,
Ýekeje ýylgyrşy dünýäniň genji,
Belki, şirin janym bersem söýünji,
Täzedan jan geler – görsem humaýym...

□ □ □

28 GOÝAÝMAK GALDY

Mähir-mylakatyň derrew duýarlyk
Gylygyň ýumşakdyr, söýüp-köýerlik,
Dilimde sözler kän – waspyň diýerlik,
«Sen nusgalyk dörän» diýäýmek galdy

Zenanlar – durmuşyň şerbedi-baly,
Sen göýä bu paslyň açylan güli,
Bahar pasly bolup şol gülüň guly,
Gyş pasly oduňa köýäýmek galdy.

Şahyr aýdar: «Ýetilmedik höwes kän!
Jeren gözlim, saňa gurban şirin jan!
Waspyňa bagyş;ap ýadygär dessan,
Daşyna adymyz goýaýmak galdy...».

□ □ □

29 SÖÝGI KELAMY

Ýanymda otýrsyň, çala ýylgyryp,
Kä ýaňlanyp gidýär ajaýyp gülki.
Şol gülkiň janyma rahatlyk berip,
Eşretli geljege ynamdyr, belki.

Söýgi hakda ýazýan, näçe ýazsam, az,
Söýgüden döreýär ajaýyp gazal.
Okamda, gözüňden, özüňden erksiz
Gözýaşıň dökýärsiň, mähriban gözel!

Gözleriňden ýaşıň akyp dur, akyp,
Ol ýaşlaň gözlerden akýşy syrly.
Durmuşdan nägile ýaşlygyň gezip,
Kalbyňda hasratyň barmy ahmyrly?

Bir görseň alaýaz, keýpiň daş ýaryp,
Bahargülüm, bägül bolup açylýaň.
Ýüregmi ýerinden goparyp alyp,
Bir pursat jadyly gülki eçilýäň.

Her säher ýaňlansyn şadyýan gülkiň,
Şatlyksyz durmuşyň ýokdur gyzygy.
Az salym ýaňlanýan jadyly gülkiň
Kalbymda gurnaýar syrly duzagy.

□ □ □

30 SÖÝGI

Perwana-da oda aşyk,
Ahyr özüň urýar oda.
Aşyklara oda ýanmak
Ata-baba gelýän kada.

Gözleriň ot-ataşynda
Meni oda atyp gitdin.
Gyzgyn demiň, gyzgyn posañ
Döşlerimi ýakyp gitdi.

Keýp edeli, läläm, bu gün,
Şady-horram boluşyp.
Gyşaraly gül içinde

Çyrmaşyk deý çolaşyp.

Läläm, meniň gujagyma
Gysylyşyň mähriban.
Alkymyňy ysganymda,
Gyzaryşyň mähriban.

Saňa aşyk üregimiň
Damar urşun bilişin,
Näz-kereşme edip maňa,
Jak-jak urup gülüşin.

Lezzet alýan şol gülküden,
Gülsene sen, mähriban!
Seýkin basyp gujagyma
Dolsana, sen mähriban!

□ □ □

31 BESDIR

*Müň şükür, ýykylyp galmaýşyň besdir.
Kerim Gurbannepesow.*

Gözleň şahyr kalba berýär ylhamy,
Munuň üçin birje ýylgyrşyň besdir.
Ýalňyzlyk derdimiň bolup melhemi,
Gussaly günümde el berşin besdir.

Söýgi – aşygyna dözüändir güzap,
Söýgä sataşanlar görýändir azap,
Barmaryn, üstüne durmaryn dyzap,
Meni täsin synlap, del görşün besdir.

Söýgi ummanyňa çümsem balyk deý,
Seni gujagymda «gömsem» baýlyk deý,
Ýaňagyňdan dişläp, bolsam «ýazykly»,
Özüň çemen baglap, gül berşin besdir.

Gylytyma gidýändir haýwanyň bary,
Ynsanam şonuň deý, bir mähriň zary,
Zarynlap sözleýär aşygyň çary:
Saňa goşgy goşup, ýalbarşym besdir

32 PURSAT

...Düýşde görýän ýaly haýrana galyp,
Geňirgenip, gözleriňe seredýän.
Sen bolsa, uýatly ýylgyryp maňa,
Göwrämde ýeňillik duýgy döredýäň.

Ellerini meniň egnime atyp,
Ýanym bilen barýaň örän erkana.
Gözüme garap, kä oýa batyp,
Gijelikde Aý ýüz hasam görkana.

Biri-birimize pugta gyslyşyp,
Gijäni geçirdik deňiz boýunda.
...Ykbalyma seni çatan gijäni
Ýene bir ýatladym durmuş toýumda...

33 SENSIZ

Boldum gül ýüzüne aşyk,
Alma ýaňak, hüýr melegim.
Gelýän ömür – ýyllar aşyp
Bize näme diýr, melegim?

Şöhle saçýar gara saçyň
Gijemidi?
Kömürmidi?
Bu gün bize syryn açan
Özi syrly ömürmidi?!

Isleýärin tüýs ýürekden
Mähre ýugrulan keşbiňi.
Ýeke bakyşda eretdiň,
Kalpda lowladyp yşkymy.

Aýa baksam, seni görýän,
Gül ýüzüne nur çaýylan.

Meni juda emendirýän –
«Alma» diýlen, «nar» saýylan.

Urgusy sen ýüregimiň,
Ruh – janymyň nury, läläm!
Urmasyzy ýüregimiň,
Sensiz sözüm gury, läläm!

□ □ □

34 HALADYM

Mähir çeşmesine döňüp gözleriň,
Mähir bilen garaýşyny haladym.
Aýlawsysz, hilesiz sözlän sözleriň
Kalbyma şuň ornaýşyny haladym.

Özüň sada, erbetlik ýok hiç kime,
Ýüregiň küýseýär oňatlyk diňe,
Tüýs zenan päkligiň ýaraýar maňa,
Dogry bakyp, duraýşyňy haladym.

Sadaja sen, pes päl, naşyja dörän,
Meň üçin hormatyň belentdir örän,
Ýumşak gylgygyňa aşykdyr gören,
Sallanjyrap ýöreýşiňi haladym.

Durmuş agyr, sen günüňden nalaňok,
Ýalan sözi, gep-gybaty halaňok,
Bir bolşuňdan başga zady bileňok,
Şeýle näzik döreýşiňi haladym.

□ □ □

35 GITDIŇ...

...Ýürek mähri bilen garap gözüme,
Çekgämden çalaja çümmükläp gitdiň.
Tawus guş dek bezeg berip özüňe,
Göwnüme «tor taşlap», «çeňňekläp» gitdiň.

Gözleriň lowurdap ýanýar jadyly,

Seniň-ä däl, tapmadym öz adymy...
Salyp aramyza ýeke ädimi,
Hem golaýlap, hemem çäk saklap gitdiň.

Dünýä gözellerniň soltany bolup,
Näz kereşme bilen garadyň gülüp,
Galdym gözel görkün «siltäni» bolup,
Mähir-muhabbetiň çyn haklap gitdiň.

Şatlykmy ýa gören günüm görgümi?
Men bürgütmi, serçemi, ýa gyrgymy?..
Gaýratymy, gujurymy, gurbumy
Çekgämden çümmükläp, çen-çaklap gitdiň.

□ □ □

36 BELENT BAŞYŇY EGIP...

Yşk bagynda erkana
Seýran edipler gezdiň.
Bolup şeýle görkana,
Haýran edipler gezdiň.

Yşkyň joşup, gaýnadyň,
Ýar jemalyn wasp edip,
Lebleriniň gaýmagyn
Ýaz şemala wasp edip.

Ýar waspyny saýrady
Ömrüne saýrak diliň.
Waspyň dünýä ýaýrady
Içinde reýhan gülüň.

Ýetjek bolup gül söýgä,
Daga-daşa uçradyň.
Guş deý galkynyp beýge,
Bir asmana uçmadyň.

Kalbyňy odukyryp,
Päk söýgiňe sataşdyň.
Adyňy adykdyryp,
Ot-ojaksyz tutaşdyň.

Yşkyň ummanyn ýüzüp,
Girdaba dolduň, Çary!
Jadyly meýin süzüp,
Porhany bolduň, Çary!

Kä gandyň, eňek basyp
Mähirli bal çeşmeden.
Kä galdyň boýnuň asyp,
Bolup çölde teşne sen.

Kä Mežnun bolup aglap,
Leýli gyzy ýat etdiň.
Kä gülden çemen baglap,
Bossantäji şat etdiň.

Kä bolduň Nepes ýaly,
Yşk mülküniň şasy sen.
Dünýä bir kapas ýaly,
Tutduň käte ýasy sen.

Ojak bolduň, öý bolduň,
Asmana başyň degip.
Söýgiň bilen beýgeldiň,
Oňa başyňy egip,
Belent başyňy egip.

□ □ □

37 GYZ GÜLKÜSI

Dünýämi gül-pürçük – läleazar edýär
Näzik gülkiň ýakymlyja owazy.
Ýürekde ýaňlanýar – ýalňyz bilbiliň
Bogazda gaýnaýan mukamy ýaly.

Biziň bagtymyza gussa ýat bolsun,
Gülkiňe güllerini açylsyn roýy.
Mähe mätäç bolan aşuyk bilbilem,
Täsin güle uçrap, tapynsyn taýy.

□ □ □

38 UTANÇ

Birje sözi aýdyp bilmän şol gyza,
Tutaşan odumy öçürdiň, utanç!
Şeýdip, meniň tutuş ömrüm ýalňyz-a
Geçirdiň, geçirdiň, geçirdiň, utanç!

Guşluk diýen çagym öýlemidi ýa?
Eýläk çykdim, ugrum beýlemidi ýa?
Owalda ykbalym şeýlemidi ýa,
Bilbildim, gülden-ä uçurdyň, utanç!

Diýýärsiň-de: «Muny niçik görýärsiň?!»
Indem, ynha, dilime söz berýärsiň,
Gerek wagty ömrüm geçdi bir ýarsyz,
Indem giç gülleri guşardan, utanç!

□ □ □

39 DAGLY GÖZEL

Erkana gyz, gaýgy-gamsyz,
Tez maral deý, dagly gözəl.
Gözelligiň artyk çensiz,
Gözleň mähri çogly, gözəl!

Meni görüp, tapdyň tebil,
Gülküleriň şuwal-şuwal,
Syrym açjak, etseň kabul,
Ýogsa, didäm çygly, gözəl.

Gaýalarda towşan, keýik,
Oýnap-böküp, eder keýp,
Barjak bolsam, dagy beýik,
Mergenlere awly gözəl.

Bir göremde boldum aşyk,
Ýene geldim ýollar aşyp,
Myrat tapsam, saňa duşup,
Bagtym saňa bagly, gözəl!

□ □ □

40 GÖWNÜM

*Göwnüm, göwnüm, eziz göwnüm,,,
Diýme muňa öwündigim.
Otuz ser uran günüm
Ahyr bildim göwnündigini.
G. Ezizow.*

Söýgi ýanar otdur, köreýän közdür,
Şol oduň közüne köýsene, göwnüm!
Söýgüden ganma ýok, bir ömür azdyr,
Soňuny nesliňe goýsana, göwnüm!

Gül ýüzi ýugrulan Aýyň nuruna,
Ýüregi öwrenen Zöhräň kärine,
Özüň baglap zülpüniň bir taryna,
Saçyny üstüňe gaýsana, göwnüm!

Gözleri – kalbymyň ylham çeşmesi,
Şirin janyň şol çeşmäniň teňnesi!
Ýaz galy güller nüz-kereşmesi,
Mährine ýüzüňi çöýsana, göwnüm!

Dünýäni unudyp, başym sämedip,
Gezdik gyzyň gaýgysyny kän edip,
Ejiz durkuň ýelkenlije gämi edip,
Söýgi ummanynda gaýsana, göwnüm!

□ □ □

41 SAŇA DUŞALYM BÄRI

Oý-pikirim sen bolduň,
Ýañralykdan sem boldum,
Göýä otly şem boldum,
Saňa duşalym bäri.

Parhy ýok iler-gaýraň,
Gybatym» ile gaýran,
Özüň özüme haýran,
Saňa duşalym bäri.

Nirden, nädip sataşdyň ?!
Göçdüm, asmana uçdum,
Bir ataşa tutaşdym,
Saňa duşalym bäri.

Perhatmy, Mežnun-däli?
Elgaraz, şolar ýaly,
Ýa kemli men, ýa doly,
Saňa duşalym bäri.

Galmady sabyr mende,
Ýok başga habar mende,
Üwelýän degirmende,
Saňa duşalym bäri.

□ □ □

42 HYJUW

Gara gije siňen saça hem gaşlaryň ýaýyna,
Düýeguş dek, ýüzüm gizläp, saçlaryňda azaşsam.
Gara bije bolup çykma ykbalymyň paýyna,
Al ýaňagyň her taýyna «göçlerimde» azaşsam.

Obamyzyň gyzlarynyň barysyndan başga sen,
Gözelligiň gönezligi: surat, aýdym, goşgy sen,
Akyl bilen söýüp bolmaz, nakyldanam daşda sen,
Bar bolsa-da, olar şu hal başlarymda azaşsyn.

Ýa-da... meniň ýazan şygrym aşyklaryň zarymy?!
Gije-gündiz, tomus hem güýz:.. gördüm sende baryny,
Jöwzanyň çog gyzgynyny, gyşyň akja garyny,
Ýazlaryňda ýazlag edip, gyşlaryňda azaşsam.

Ýürek öňe dyzap urýar: «Ýet-ba-sym, wah, ýet ba-sym...»,
Beýni başda güzap görýär: «Tapylmarsyň, ýitmeseň!»,
Janym, seni goýmaz bular, ýitmeseň ýa ýetmeseň,
Belli baran yzym tapman, döşleriňde azaşsam.

Bir ömrüme bir arzuwym: bir wysala ýeteýin,
Gara ýere baş goýmazdan, ak gollarda ýataýyn,
Ýar, ýa sende, ýa-da seniň ýollaryňda ýiteýin,
Ýa ýeteýin, ýa-da seniň duşlaryňda azaşsam.

Ýarym, seniň ýasalyşyň artyk meniň diýşimden,
Çopan ýaly, çelgi alsam Aý şöhleli dişiňden,
Adam iki ýerde ýaşar: huşunda hem düýşünde,
Görýänlerim düýşüm bolsa, düýşlerimde azaşsam...

□ □ □

43 ÝÜREKDE YŞK ODUN ÝAKDYŇ

«...Il-gün ýaly, diýip: «Kimsiň?!»,
Bermedikdeň bolduň ünsem,
Söz gatamda, durduň ümsüm,
Gökdemidiň, Ýerdediň, gyz?!».

Diýsem: «Men il däl-ä» diýdiň,
Soň siltenip: «Däli...» diýdiň,
Şo sözüňde näme diýdiň,
Iň ýokarky perdeden, gyz?!

«Ýakma, – bişersiň» diýleni,
«Gazma, – düşersiň» diýleni,
Etme, başarsaň, diýleni,
Bizi beýle örtediň, gyz!

Gritdiň, ýeň astyndan gülüp,
Bir zadym – bar zadym alyp,
Aşygyňy oda salyp,
«Aman» galsaň,,, gör-de-dur, gyz!

Wasp edende alanymy,
Boşdur öýtme galamymy,
Soň aýdaryn galanyny, –
Tyklan çagyň kürteden, gyz...

□ □ □

44 HAT

Seň salgyňa ýazan hatym
Habar elter menden, ýarym!
Mähriň – meniň wajybetim,

Ýasaldyňmy Günden, ýarym?!

Goýup «şeker», «gaýmagyňdan»,
Ýaryň ýalňyz goýmagyn sen!
Ysyň aldym köýnegiňden...
Jan köşeşmez ondan, ýarym!

Hem sowal şü, hem-de jogap,
Giň maňlaýdan etsem togap,
Ýürek ýanyp, tenim sowap,
Çykyp barýar şenden, ýarym!

Näziň bile, boýuň bile
Ýakdyň, ýarym, oýun bile,
Bu kösenji söýen biler,
Oýun aýry çyndan, ýarym!

Yza gaýdyp günde-güne,
«Bäbek» boldum indi men-ä,
Dolap mähir gundagyna,
Uzaklaşma menden, ýarym!

□ □ □

45 GIDEN

Bilýän hem bolýan bolsaň, bizden bilgir, ökde sen,
Gaharyňy gaçyryp, oýlan, dyza çök-de sen:
Akyp gelýän mähriňi niçik bolar bökdeseň?
Sähranyň sarç jereni, bolup bilmän «ekdi» sen,
Ýar, özüni kim saýyp, bizi kem saýyp giden.

Diýsem: «Sensiz gözüme görünmez dünýä maly!»,
Diýsem: «Sensiň guwanjym, gujagy dünýä ýaly»,
Diýsem: «Seniň görküňden pesdir dünýäň jemaly»,
Gaty görüp, başyma saldymy dünýä a:ly!
Ganatyň ýaýyp gelip, guş ýaly gaýyp giden.

Gara gije geçensoň, agarýan daň-säherim,
Kümüş reňkli «minaram», ak mermerli «şäherim»,
Gaýradan gyşym gelse, sen – ilerde baharym,
Gözüm görmän galsa-da, ýollaryňa bakaryn,
Öz syryňy bildirmän, syrymy ýaýyp giden.

Başym yşkdan heserli, belki, bu-da düýşümdir...
Ilki maňa duşanda, ilki saňa duşamda,
Ýadyňa sal diňläniň, başyň goýup döşümde,
Ýene saňa aýtjagym wadamdaky diýşimdir:
Gideniň çynyň bolsa, bagtyny goýup giden...

□ □ □

46 GABANMAK...

Gysby çygra gabalmasyn erkimiz,
Daraýyk dünýäde gabama meni!
Gymmatymyz – ganatymyz, görkümüz,
Sen meni gabanma, gabanma meni!

Bardyrýs-a bizem bir adam çeni,
Eýeläňsoň bu ýüregi, bu teni,
Ömür ýoldaş edip birje «tiken»i,
Wah, meni gabanma, gabanma meni!

Toý tutan günümüz ajap sene ahyr,
Başymda birje Aý, olam – sen ahyr,
Biz ikimiz bir göwrede jem ahyr,
Ah, meni gabanma, gabanma meni!

Gözlerine-görejine dönenim,
Ýeňişden soň «göreşine» dönenim,
«Sen – meniňki» ýürejigine dönenim,
Meni gabanmasaň, gabanjak seni...

□ □ □

47 SEN GELDIŇ...

Geldiň, – ýylady icerim,
Bu edişiň bilgeşläni?!
Süýjedi iýip-içenim,
Naharyma bal goşduňmy?!

Sowap galypdy gujagym,
Ykbalymyz çöl boldumy?!

Bi:le bukawdy goşarym,
Göz boldumy, dil boldumy?!

Sen gelmediň, gelip-gitdiň,
Ýa kejir enäň gyzymy?!
Özüň bilen alyp gitdiň,
Dünýämiň bar gyzygyny!

Sen meniň ýa:ry:m-a, ýarym!
Sen geldiň, – bitin ten boldum!
Bary-ýogum – herne barym,
Sen geldiň welin, –
SEN GELDIŇ!..

□ □ □

48 ÝAŞAÝYŞ

Mähriň ýasalanda ýasalan gyzygyn,
Şol gyzygyn durmuşa artdyrýar gyzygym,
Posalar bedene diýýän deý: «Gyzygyn!»,
Şolaryň teňnesi bolup ýaşaýyn.

Görüşmän gezsek-de hepdeläp, aýlap,
Kalbymda iň ýakyn ýodany saýlap,
Göwnüme özümi uçar guş eýläp,
Hyýalda ýanyňa gelip ýaşaýyn.

□ □ □

49 BAKSA GÖZLERIŇ

Nazlije nazaryň galtaşan wagty,
Süňňümi gowşadýar, baksa gözleriň.
Ömre wada berip tükenmez bagty,
Gülzara ogşadýar, baksa gözleriň.

Kalpda yşkyň ody başlaýar köräp,
Dünýä şeýle jady gördümi, döräp?!
Burk urýar bägüller, başlaryn yrap,
Sen taýa yşk edýär, baksa gözleriň.

Şeýle syrly, beýle enaýy bakýar,
Päk duýgular kalbyň törüne çökýär,
Göwün bolsa, dagyň başyna çykýar, –
Asmanda joş edýär, baksa gözleriň.

Beýle gudrat gaýtalanmaz, döremez,
Kim aýdypdyr: «Baksa, daşlar eremez»?!
Göwün galkar, aýak welin, ýöremez –
Ýaşymy ýaş edýär baksa gözleriň.

□ □ □

50 GÜLÇI GYZLARA

Nygmata baý topragymyz-a
Gülledýäňiz mähir berip.
Iň gözel jaý – topragmyza
Gül ekýäňiz, mähir berip.

Sary, gyzyl, ak... bägüller
Açylyp du;r birenaýy.
Siz içinde görünýäňiz –
Ter gülleriň bolup taýy.

Gül içiniň bezegi siz,
Gyzyl güller – göýä haly.
Gözelligi döredýänler –
Siz şol haly;ň ajap göli.

Ýylgyrýaňyz bägül bolup,
Gülküleriňiz mukam ýaly.
Gözel gyzlar, Aý gelinler,
Siziň bilen – dünýä doly.

Güle meňzäp, säher çagy
Gül içinden örleýäňiz.
Ülkäm baky bahar çagy
Ýüreklerde ýerleýäňiz.

□ □ □

51 SARYGYZ

Bagtymyň bagynda gördüm,
Gördüm seni, sarygyz!
Tor gurady ykbalyma –
Sary saçlaň tary, gyz!

Seni gorse – Tahyr geçer,
Şahyr gaçar ýaryndan.
Boşat gamdan, sypdyrma-da
Tylla saçyň taryndan!

□ □ □

52 SONANYŇ

Aşyklar, şol gyzyň waspyny diýsem,
Alma ýaňaklary bardyr Sonanyň.
Saçyny darasa, zülpüni ýaýsa, –
Tanapdyr, ýylandyr, mardyr... Sonanyň.

Dertsize dert, hassa şypa, – sözlände,
Janyňda jan oýnar syrly gözlände,
Assa göräp, aşygyna dözmände,
Ädende ädimi dardyr Sonanyň.

Bedeni ak nurdan ýasalan ýaly,
Garaja gözleri mähirden doly,
Kimler telbe boldy, kimseler däli,
Kesesinden hyrydardyr Sonanyň.

Inçeden uzyndyr sülük barmagy,
Hüýrdenmidir, nirdenmidir görmegi?
Ternedendir göwüsleriň terligi,
Agzy dar, alkymy gardyr Sonanyň.

Pisse dodaklary çala çyzylar,
Hünjüden dişleri hatar düzüler,
Humaý gözler emaý bilen süzüler,
Bir göreni bikaardyr Sonanyň.

Peri gatançlydyr, ynsanyň gyzy,
Diýip bolmaz oňa: «Ynsabyň gyzy»,
Etmesem özüme ymsynan gyzy,

53 GÖZEL KEŞBİŇ GÖRÜP, BENDUWAN BOLUP

Gözel keşbiň görüp, benduwan bolup,
Ugrunda sergezdan bolanym hany?!
Hem-ä jahyl bolup, hem juwan bolup,
Däli ýaly, aglap-gülenim hany?!

Adam baryn öz ugruna goýmadyň,
Oýnadyň, hiç oýnamakdan doýmadyň,
Ýüreklerde söýgi odyň gaýnadan,
Yşgynda saralyp-solanym hany?!

Näz bilen kereşmä doly ýugrulan,
Egnin has çökeripdiň ýygralaň!
Gözelligiň soltanyna öwrülen.
Gapysynda gulluk kylanym hany?!

Çary jany şahyr eden dilber sen!
Senu sorap, ýagyşlardan-ýellerden,
Seni gorap, özgelerden-illerden,
Kalbymyň törüne salanym hany?!

54 GÜLÜSTAN

Sen näzijek gül gunça,
Kalbyň mähirden doly,
Lebiňde nygmat şonça,
Şirin-şerbet, bal ýaly.

Gül ýüzüňi wasp edip,
Ýazaýyn täze dessan.
Girip bolsa, gujagyň
Humarladar, Gülüstan!

Gör, nijeler daşyňdan,

Gaýybana söýdüler,
Ýene şonça ýigitler,
«Derdin» döküp, köýdi-le! .

Sen duşuňdan geçirdiň,
Olara parh goýmadyň,
Gör, sen kime bagyş etdiň,
Ýuka lebiň gaýmagyn!

Her säher saýrar bilbil,
Ýetişen bagy-bossan,
Gül keşbiň hyýalymda,
Sämär başym, Gülüstan!

□ □ □

55 ZYÝAADA

Gijäň reňki siňmişdir zülpleriň her taryna,
Zülpüň ujuny oýnap, edýän näziň zyýada.
Näzik gülkiň ornaýar ýürekleriň törüne,
Mahamal sesiň jadyly, hoş owazyň zyýada.

Alkymyň şöhle tapan Köpetdagyň garyndan,
Döşleriň – almasyndan, al ýaňagyň – naryndan,
Heý, habaryň bolmazmy meniň çekýän zarymdan?!
Sesim belent çykýarmy ýa-da sazým zyýada?!

lebiňde jemlenipdir dünýäň ajap nygmaty,
Ýeke posa: berip bor bu dünýälik gymmaty.
Kaddy-kamatyň waspy setirlerme sygmady,
Meniň köp setirimden seniň azyň zyýada.

Her synaň gözelligi, hile bolar, a:l bolar,
Söýgi sözün sözlejek seň alnyňda lal bolar,
Biziňem arzuwymyz, belki, ham hyýal bolar,
Göge bakýan gözleriň, basan yzyň zyýada.

Çary sözün soňlasa, seniň waspyň kem bolar, ,
Sözlemesem, syrymy sendan gaýry kim biler?!
Dünýäň bar gözelligi synalaňda jem bolan,
Şonuň üçin, elbetde, seniň özüň zyýada.

56 GALDY

Bilmedim, perimiň, hüýrmüň ýa melek,
Durmuşda nämäni etdim men telek?
Neşüýn ýazgardyka meni şum pelek?
Mährem gözleriňde gözlerim galdy.

Elmydam hyzmatyň etmäge taýyn,
Daşyňdan guwanýan, men şoňa boýun,
Sen bir ýanar o:t sen, edemok oýun,
Kalymda köreýän közleriň galdy.

Elýetmez sen, sözleň many-dürdäne,
Duýaňok, gürläňde – o:t berýäň jana,
Heniz sataşmandym beýle ynsana,
Kamatyňda zülpüň çözenip galdy.

Ýüregme ornadyň, mährime siňip,
Her gezek göremde – galýaryn doňup,
Gezerin daşyňdan mydam guwanyp,
Dilde aýdylmadyk sözlerim galdy.

Şeýle diýýär geçen hem bar alymlar:
«Beýle gőzellige dürs däl zalymlyk!»,
Gitdiň bir günlük däl, gitdiň aý-ýyllyk,
Sen dözdüň, yzyňda dözmeziň galdy...

III. MÄHRIBANLAR...

57 ENE

Aňzakly gyşlarda ojar közi hem
Senden alýarmyka goruny, ene?!
Şeýlemikä? Hatda, Günüň özi hem,
Gyzdyranda Ýeriň şaryny, ene?!

Ummanlara çöküp Ýeriň çal demi,
Suw-sil bolsa, sähradamy, çöldemi,

Ýagmyrdan soň Ýere ýel-guz çaldymy
Ýa seniň mähriňden gurumy, ene?!

Ýüzüň görüp, çilläň güýji gaçdymy?!
Şondan ötri, bizden ara açdymy?!
Dabanyňdan ýere ýuly geçdimi,
Eredende gyşyň garyny, ene?!

Gök dowça, – ýaprakdan çala jyklanyň,
Bagryňa basanyň hem gujaklanyň –
Emenmesin – diýip – çagajyklaryň,
Erik yhlasyňdan sarymy, ene?!

Müň diýsem-de: «Aňsadyňa çapmadym,
Oýun edip sösi-söze sapmadym»,
Pyragyda sen hakda söz tapmadym,
Waspyň etjek indi çarymy, ene?!

□ □ □

58 ENELER

Hawa, ýyllar çeker maňlaýa gasyn,
Gasyn – görülen güne bagly, eneler.
Balasyn ezizläp, bagryna basan,
Gözleri mähirden çogly eneler.

Miweli bagmy siz, reýhanly bossan?!
Size hormat etdi Zemin hem Asman!
Sagryňy sypasa, syrylar gussaň,
Syrylmasa, kalby dagly eneler.

Size eçilipdir görkünem Dünýä,
Beripdir ygtypar-erkinem Dünýä,
Hüwdüleriň bilen irkilen Dünýäň,
Gussa çekseň, gözi çygly, eneler!

Dünýäň şatlyk-gussasydyr Aýdymy! ,
Diýeni bolmasa, geler aýdany,
Hak atasyz ýaratsa-da Adamy,
Etdi soňun Size bagly, eneler!

59 MÄHREM GELINLER

Ogrynca işinden öýe gaýdarsyň,
Görse, göýä geňläär mährem gelinler.
Ýalan-ýaşryk başga zatlar aýdarsyň,
Ýylgyrypjyk diňläär mährem gelinler.

Söýgä hem hormata laýyk bolarlar
Hyzmatyndan hojalygyň ilerläär,
Soramazdan, küýsegiňi bilerler.
Islegiňi aňlar mährem gelinler.

Ezberdir, galjaňdyr, hyzmata gaýym,
Sagyňda naharyň, soluňda çaýyň,
Gulagyny gerer, geplese gaýyn
Nesihatyn diňläär mährem gelinler.

Goltugynda üwräp ogul-gyzyny,
Seniň hyzmatyňda epmez dyzyny, .
Iş bilen tanadar ile özüni,
Ýagşy işi oňlar mährem gelinler.

60 PYRAGY

Soňy gutarmajak göwher hazyna
Türkmenimiň beýik ogly Pyragy!
Gulak gerdim her bir aýdan sözüňe,
Gözlerimiň nury – didäm, Pyragy!

Her bir sözüň, göýä, dagyň gaýasy,
Wagyzlaň öýleriň synmaz söýesi,
Paýhasyň – durmuşyň hamyrmaýasy,
Geçmişiň, geljegiň düri, Pyragy!

Nesihat, ündewiň kändir ilime,
Şamçyrak sen, ýagty saçýan ýoluma,
Ýanyp gezdiň halkyň ýaman halyna,
Sen türkmeniň beýik ogly, Pyragy!

Aýan etdiň şu günüm hem ertirim,
Aýtdyň asyrlaryň öňünden syryn,
Eýelediň ynsan ýüregniň törün,
Sensiň halkyň söwer ogly, Pyragy!

□ □ □

61 PYRAGY – ÇAGYRYŞ!

Ýüregmiň ýanynda nurana höwrüm,
Ömürlük syrdaşym bolduň, Pyragy!
Pelek çarhy hanjak eýlese öwrüm,
Sen öz ýoluň bilen geldiň, Pyragy!

Tegelek üç asyr ýaňlanýar adyň,
Ýaragyň ýitidir, togtamaz badyň,
Tapanyňdan azdyr ýitiren zadyň,
Dünýäniň gymmatyn aldyň, Pyragy!

Söz ýugrum sungatyň durmady çakda,
Gürlediň ýurt, döwlet, il-günüň hakda,
«Türkmen öňýetene bolmasyn bakna!»,
Bedewiňi ýüzin saldyň, Pyragy!

Sözleriň – peýkamdy, gözleriň – galkan,
Türkmen ülkesine salypdyň ýalkym,
Bir Tuga çagyryp ýaýrawly halkyň,
Çar tarapa çapar saldyň, Pyragy!

□ □ □

62 AÝAL

Durmuşyň «duzagy-gazygy» – aýal,
Durmuşyň bezegi, gyzygy – aýal.
Müň dürli şiweli, nâzli ýylgyrsa,
Kalbyňda oýarýar müň dürli hyýal.

Aýal, munuň özi – üýtgeşik gudrat,
Söýen ýigidine berýär ol bagt,

Söýdürip başarsaň aýala özüň,
Gaýgy oýuňyza gelmez hiç wagt.

Işlärsiň, mährinden ýadawlyk duýma:n,
Pi:l ýa kätmeniňi eliňden goýma:n,
Emma bir şahyryň aýdyşy ýaly:
«Adam bagtly bolmaz, gidäýse söýmän!».

Haňk-huňkrajyk ärem äre edýän – aýal,
Ysnadyň ysnadyn zor edýän aýal,
Basan ýerinden o:t çykaryp duran
Ärleri hem gara ýere edýän – aýal.

Ýaşauşyňy, göýä gül edýän – aýal, .
Gül ýaly günüňi kül edýän – aýal...
Birje agyz söze goşuny düwüp,
Äriň oýagyny çöl edýän – aýal.

Dünýäniň göwherden gaşydyr – aýal,
Ärini gowşadar, gagşadar – aýal!
Erkekden soň ýaradylan bolsa-da,
Şatlyk hem gussanyň başydyr – aýal!

Käbir erkekler bar, – durşuna aýal...
Müner-de şoň ýalyň gersine aýal,
Uzyn eteklini ýa ýubkalyny Getirmez äriň duşuna
aýal!

Gelen ýeri bilen dürs bolar aýal,
Gelen ýeri bilen ters bolar aýal,
Dürs bolaýsa, – atyň çykar aýlawda, Ters bolsa, – juluňy
ters salar aýal...
«Aýal garrap, – erkek bolar» diýýärler,
«Är garrasa, – gorkak bolar» diýýärler,
Aýal «gaňňasyny garnyna alar»,
Äriň gorkak bolanyny duýýarlar.

Gözleriň garasy-agydyr – aýal!
Ömrüňe gülküdir, agydyr – aýal!
Goşun dargaýandy, baýdagy gitse,
Maşgalanyň baýdak-tugudyr – aýal!

63 AÝAL IGENJI

Bilseňiz, jana derman –
Aýallaryň igenji.
Bize üýtgeşsiz perman –
Aýallaryň igenji.

Öýüňiz düzetjekdir,
Ýokdan bar döretjekdir,
Hökümin ýöretjekdir –
Aýallaryň igenji.

Ýalňyssaň, işiň gaýdar,
Göni ýüzüňe aýdar,
Teniňe geti;r jan der –
Aýallaryň igenji.

Gözüne ilmejek bol,
Işinde bolma haýal,
Aýbyňy eder aýan –
Aýallaryň igenji.

Özüňi mäkäm eder,
Pesleseň, kül, gül eder,
Eşidene elheder –
Aýallaryň igenji.

Aklyňy çaşyrar –
Aýallaryň igenji.
Aňkamyzy aşyrar –
Aýallaryň igenji.

Dogry ýola getirer,
Bitmez işi bitirer,
Ýürek suwun ýatyrar –
Aýallaryň igenji.

Kä aňkaňy aşyrar,
Kä üregi çişirer,
Aklyňy çaşyrar –
Aýallaryň igenji.

Kä aňkaňy aşyrar,

Kä maňkaňy çaşyrar,
Kä il-güni üşürer –
Aýallaryň igenji.

Aýallaryň begenji –
Aýallaryň igenji.

□ □ □

64 ZENANLAR

Sizsiz ojağymyz meňzemez öe,
Baýramyňyz gutly bolsun, zenanlar!
Sizsiz toýlarymyz meňzemez toýa,
Baýramyňyz gutly bolsun, zenanlar!

Siz – açylan bägül, – durmuş bezegi,
Siz – ömrüň şatlygy hem-de gyzygy,
Durmuşyň gurnalan syrly duzagy,
Baýramyňyz gutly bolsun, zenanlar!

Näz bilen kalplara salýaňyz talaň,
Oýnuňyz jahyllaň janyny alan,
Ömrüňiz gül açsyn, bahar-ýaz bilen,
Baýramyňyz gutly bolsun, zenanlar!

Sizden alan ysın ajaý, ter güller,
Waspyňyzy saýrar saýrak bilbiller,
Ugruňyzda sergezandyr şahyrlar,
Baýramyňyz gutly bolsun, zenanlar!

□ □ □

65 SYRDAŞYM

Seň bilen ýaşadym, gör, näçe wagtyň,
Meniň ýürekdeşim bolan syrdaşym!
Belki, seniň bilen tapdym men bagtyň,
Islänim sorama:n bilen syrdaşym!

Bagtymy gözledim men diňe senden,
Ömürlük bolarsyň sen maňa hemdem,

Aýralyk bolmasyn jan çykma:n tenden,
Ykbalym ykbala salan, syrdaşym!

Göwherim, merjenim, altynym, känim,
Buýsanjy, daýanjy meniň dünýämiň,
Abraýym, hormatym, ýokdur armanym,
Il içre nusgalyk bolan syrdaşym!

Saba ýeli öwser zülpüňi oýnap,
Seň bilen erkana gezýäriň ýaýnap,
Durmuşa söýgüden hyjuwym gaýnap,
Men şatlykdan ýaňa gülen syrdaşyň!

□ □ □

66 SOŇKY GEZEK

Ak mekdebim bu gün toý lybasynda,
Begençden, gynançdan tolgunýar ýürek.
Uçurymlar üçin mekdebiň jaňy
Şowhunly ýaňlanýar iň soňky gezek.

Bu gün toý toýlaýar öz gujagynda
Ak ýola ataryp uçurymlaryn.
Gutlaýar mugallym, ak mekdebiniň
Şeýdip, özüni-de «uçuran» günün.

Mugallym, okuwçy otyr gülüşip,
Bir şahada biten gunça-gül ýaly.
Unudyp öýkäni, alaýaz bolup,
Ýürekler mähirden püre-pür doly.

□ □ □

67 SOŇKY JAŇ ÜÇIN

«Altyn asyr» etrap, 4-nji orta mekdebiniň
10-njy klaslarynyň soňky jaň dabarasy
mynasybetli ýazylan goşgy.

Ėziz mugallymlar, minnetdar size
Ėdep-ekram, bilim berenňiz üçin.

Bu gün ak patany berýäňiz bize,
Durmuşda kân zady görenňiz üçin.

Kalbyňyz päk, bize bakdyňyz gülüp,
Ylym öwretdiňiz, halypa bolup,
Siz – ylym çeşmesi, içdik biz gelip,
Sag boluň mähirli ýüregňiz üçin.

Siz bolduňyz ýüreklere basalyk,
Biz ýalňyşsak, siz gezdiňiz peselip,
Saçyňyz agardy işläp, kösenip,
Bagyşlaň, kösenip ýörenňiz üçin! .

Göreläni özüňizden alýarys,
Keşbiňizi ýüregmize salýarys,
Mekdebiň önünde tolgunyp durus..
Bu gün... iň soňky jaň uranňyz üçin!

2008. 24. 05.

□ □ □

68 MUGALLYMLAR

Akyl-huşumyzy durlamaly biz,
Eziz mugallymlar, eziz kärdeşler!
Ýürekleň törüne ornamaly biz,
Eziz mugallymlar, eziz kärdeşler!

Öňkiňiz dek, edep-terbiýe berin,
Zähmetiň ajaýyp rehnetin görüň,
Açyň siz ýaşlara älemiň syryn,
Eziz mugallymlar, eziz kärdeşler!

Dersiňiz gyzykly, täsirli bolsun,
Okuwçy temanyň maňzyny alsyn,
Baklyga sizden ýagşy at galsyn,
Eziz mugallymlar, eziz kärdeşler!

Mugallym adynyň ödäň ynamyn,
Ylym bilen bilen gaýnamaga synanyň,
Wagtyňyz boş geçse, şoňa gynanyň,

Eziz mugallymlar, eziz käredeşler!

Ylym ojagynda ýanyň siz, köräň,
Siz ile görelde, nusgalyk dörän,
Sizi diňlemeklik ýakymly örän,
Eziz mugallymlar, eziz käredeşler!()

□ □ □

69 MÄHRIBAN KLASDAŞLAR

*Orta mekdebi tamamlamagymyzyň
40 ýyllygy (1974–2014) dabarasynda
okalan goşgy.*

...Belki, sen henizem owadan gyrgyzyň,
Goja görünmäge utanýan saňa.
...Belki, sen henizem ýeke-ýalňyzsyň,
Goşa görünmäge utanýan saňa.

Italmaz Akmyradow.

Näçe klas boldy çagalarymyz,
Meniň şol gadymky klasdaşlarym?!
Näçe klas boldy çagalygymyz,
Meniň birmahalky klasdaşlarym?!

Her günki gaýgymyň başlanan ýeri,
Ýaltalyk aýbymyň başlanan ýeri,
Ilkinji söýgimiň başlanan ýeri,
Şol klasymyzdy, klasdaşlarym...

Eýjejik oglandyk, eýjejik gyzdyk,
Dünýä müýnsüz bakýan bigünä gözdük,
Garagolluk bolsa nirede – bizdik,
Meniň şol mahalky klasdaşlarym.

Mekdebimize ene-ata çagyrtdyk,
Käbirimiz şeýtan bilen şägirttik,
Mugallymlaň saçlaryny agartdyk,
Ýakasy gaýyşly klasdaşlarym.

Görsem, gözlerinde jady barlarym,
Ýüregmiň töründe ady barlarym!

Meniň ýaşlygymdan ýadygärligim –
Mundan kyrk ýyl öňki klasdaşlarym

2

Duýmandyryn çagalykdan sabanym,
Edep-ekram, ylym beren mekdebim!
Duýmandyryn murtlarymyň tabanyn,
Edep-ekram, ylym beren mekdebim!

Öwretdiň watany çyndan söýmegi,
Kişä hormat, ula sarpa goýmagy,
Sende wagtym ömrümüzüň gaýmagy,
Edep-ekram, ylym beren mekdebim!

Bu gün bildim haýsy ýere ýetenim,
Mugallymlaň näçe azap edenin,
Oglanlyk döwrümiň elden gidenin,
Edep-ekram, ylym beren mekdebim!

Ýel-guzdan goraglap, düşüni gerip,
Okatdylar bizi yhlasyn berip,
Ga:lypdyň ak ýola ak pata berip,
Edep-ekram, ylym beren mekdebim!

3

Niçik döwran sürdünüz?
Niçik günler gördünüz?
Gurduňyz, öýerdiňiz...
Mähriban klasdaşlar!

Geçen günler düýn ýaly,
Geçen günler müýn ýaly,
Tutanmyz ýok dünýäni,
Mähriban klasdaşlar!

Tapanmyzy ýitirdik,
Başy sallap oturdyk,
Ömri ellä ýetirdik,
Ondan kän, klasdaşlar!

Özümüz mollum bolduk,
Okuwçyň syryn bildik,
Ýene mekdebe geldik,

Biz bu ýan klasdaşlar!

Bar – ba:rymyz, ýogumyz,
Ýoklarymyz – a:gy:myz,
Bolduk «daýza», «aga» biz
Bireýýäm, klasdaşlar!

Edinip dürli hünär,
Hormatly bolanlar bar,
Etmän ýüzüňize zar,
Jana-jan klasdaşlar!

Niçik döwran sürdünüz?
Niçik günler gördünüz?
Gojalykmy derdiňiz,
Wah, arman, klasdaşlar!

□ □ □

70 GYZYMA NESIHATYM

Ýaşap ýagty jahanda,
Abraý-hormat alyp gez!
Etmän dürli bahana,
Ile nusga bolup gez!

Garyl-gatyl il-güne,
Gitme her bir ýelgine,
Dost-duşmany bilgin-eý,
Ata pendin alyp gez!

Egniň gysma, hor bolsaň,
Apaň basma, zor bolsaň,
Ýagşy ýigide ýar bolsaň,
Gymmatyny bilip gez!

Töwekgel bol, ýaýdanma,
(Gulagyň ger aýdanma!),
Ýasdan bolma, toýdan bol,
Şatlanyp gez, gülüp gez!

Gaýynata hem ene, –
Goşa ganatyň, ine,
Baldyz, ýüwürji ýene,

Ýürek bilen kalp gez!

Söze aklyň çatdymy?!
Göçür goşgy-hatymy,
Ataň nesihatyny
Ýüregiňe salyp gez!

□ □ □

71 OGLUMA PENDIM

Oglum, alsaň pendimi:
Ýalan sözi sözleme.
Bolsun zähmet endigi,
Zähmetsiz bagt gözleme.

Işlemän iýmek diýen
Münme hergiz hyýala.
Hak ilki – zähmet goýan,
Haram goşma halala.

Kişiniň ady bilen
Atly boljak bolmagyn.
Kişiniň zady bilen
Zatly boljak bolmagyn.

Şükür et erkiň ýetse,
Öz gazanan malyňa.
Biriniň bagty ýatsa,
Begenme oň halyna.

Al il-günüň alkyşyn,
Mätäje kömek bergin.
Başda Rebbiň ýalkasa,
Işiň kyn bolmaz hergiz.

Bular – öňem aýdylan,
Ýöne menem aýdaýyn.
Çünki, tutsaň aýdanym, –
Erbet bolmaz ýagdaýyň.

□ □ □

72 BUÝSANÇ GOŞGUSY

Ýaradana şükürim köp,
Berdi bize ogul agtyk.
Agtyklarma ýüregimde
Gitdi barha mährim artyp.

Agtyk görüp, begenjime
Şol gün tutdum onuň toýun.
Wagty gelip, ogul agtyk
Gujagyňa dolsa gowy.

Oturşyna, ýöreýşine,
Gözleýşine... guwananym.
«Ata-ene» diýip, oýnap,
Sözleýşine guwananym.

Bu gün bolsa, höwes edip,
Sünnetine ýatyrýarys,
Pygamberimiz Ýbraýymyň
Sünnetini bitirýäris..

Şatlanalyň agtygymyň
Giňden tutup sünnet toýun.
Dogan-gardaş, dost-ýarlarym
Bezедiler meniň öýüm!

□ □ □

73 IŞEWÜR MARALJYK

Maraljygyň işi kän,
Ýetişmäge edýär jan.
Gurjagna «berip süýdi»,
Özi kökesin iýdi.

Gör, Maralyň işi kän,
Zordur şunça iş eden!
«Gurjagyňy ýatyrdy»,
«Hüwdüsini ýetirdi».

Ejesine: «Eşigmi

çykaraý, ýatjak!» diýdi.
«Bu gün ýadadym, ertir
Kömegem etjek!» diýdi.

Maraljygyň işi köp,
Maral janyň işi kän,
Irdenem... ýuwmak üçin
Hatar, akja dişi kän...

□ □ □

74 KAKAMA

Beýik Watançylyk urşunyň ikinji topar
maýyby, Türkmen döwlet baýragynyň ýesi
kakam Aýnazarow Annanura bagyşlaýaryn.

Dogumyň öýüdiň, gahryman kakam,
Akyly dürdäne, mähriban kakam.
Watana borjuny bitiren kakam,
Çagalarny ýola ataran kakam!

Hatarly ýollary merdana geçdiň,
Watan gorap, batyrlarça söweşdiň,
Parahat günlerde zähmetde bişdiň,
Zähmet bilen ömrün ötüren kakam!

Jeňde, işde öňde boldy, öwürdi,
Agyr günler depämizden sowuldy,
Goşa gyzy bilen dokuz ogully,
Baryny bagtyna ýetiren kakam!

Gujagyňa münüp-düşüp oýnadyk,
Seň saýaňda saýaladyk, ýaýnadyk,
Mähirlidiň, mähriňden hiç doýmadyk,
Bizi depesine göteren kakam!

«Ylymdan-bilimden al, oglum, paýyň!»,
Beren pentleriňi tutaryn gaýym,
Seni ýatlap oturýaryn her daýym,
Biz diýip ömrüni ötüren kakam!

□ □ □

75 ŞU SENMI?!

Ot hem ýalny egin direşip geçen,
Söweşdeş ýoldaşym senmi, şu senmi?!
Ganhor faşistleriň ganyny seçen,
Syrdaşym Mämmetşa, senmi, şu senmi?!

Depede şuwlaýar snarýad sesi,
Beýniňi çaukaýar tüssäniň ysy,
Abat galan azdyr onki synasy,
Kyn günde goldaşan, senmi, şu senmi?!

Derýadan geçdik biz saljagaz ýasap,
Ädim ädilmändi, asla, bihasap,
Ýaraslawl. Duşman gaçypdy tasap,
Goragdaş ýoldaşym, senmi, şu senmi?!

Sagdan-çepden gülle ýagyp dur, ýagyp,
Ýaralandyň elden oskolka degip,
Başyňy ýaýkadyň, biliňi egip,
Ýaradaş ýoldaşym, senmi, şu senmi?!

Maýyp bolup, öe dolanyp geldim,
Dostum, seni her gün ýadyma saldym,
Otuz sekiz ýyl soň hatyňy aldym,
Garaşan ýoldaşym, senmi, şu senmi?!

Gör, näçe ýyldan soň didaryň görüp,
Bagryma basdygym, gujagym gerip,
Gol doldy maşgalaň bagty daş ýaryp,
Syrdaşym Mämmetşa, senmi, şu senmi?!

□ □ □

76 LUKMANLARYM BAR

*Kardiologiýa FYKMH-nyň Ýürek keselleri
bölümüniň lukmanlaryna bagyşlaýaryn.*

Düşülse hassahana, –
Em-ýom hökmanlygym bar.

Sözleri şypa jana, –
Gülüp bakýanlarym bar.

Biri gelip, güldürer,
Gaýgy-gamy öldürer,
Göwnüm göge galdyrar,
Mähre ýakýanlarym bar.

Tapar bedeniň kemin,
Eglenmän eder emin,
Rahat alarsyň demiň,
Derdi ýykýanlarym bar.

Bäş gezek barlap günde,
Zerre dert goýmaz tende,
«Git öýüňe, begen-de!»:
Golun çekýänlerim bar.

Diýdim: «Turman hiç haçan...»,
...Keselim umma gaçan,
Kitap baryny açan,
Ýene okýanlarym bar.

«Alkyş bilen är gögär»,
«Ýagmyr bilen ýer gögär»,
Ýagyş ýaly, Ýer-Göge
Mähir dökýänlerim bar.

Dert degdi şahyr Çara,
Şöhrat tebiplik käre!
Hak kylmasa biçäre,
Lukman eýlese çäre, –
Sagat çykýanlygym bar.

□ □ □

IV. ADAM hem-de DURMUŞ HAKDA

77 DOSTLARYM

Ulaldyk, ulaşyp gitdik

Her kim bir kare, dostlarym.
Biçäre galsam bir çetde,
Siz maňa care, dostlarym!

Size sala saldygymça,
Näçe beýge galdygymça,
Diregim siz goltugymda,
Kalbyma öre, dostlarym!

Süýji sözde şeker-şire,
Bölmäň wagty gije, ire,
Diýdirmäň maňa: «Siz nire,
Biziň öý nire!», dostlarym!

Görýän sizi gözüm deýin,
Öwmäň, dogry sözem diýiň,
«Gardaş» diýsem, sizem diýiň
«Doganym Çary», dostlarym.

78 BOLMASYN

Bolma adam hakda aýy pikirde,
Ýone – adam ýoldan azan bolmasyn!
Ýogsa, nebsi ýakasyndan çeker-de,
Ynsap, wyždanyndan ozan bolmasyn!

Adamlaryň arasynda hersi bo;r,
Gaplaňy bor, möjegi bor, hyrsy bor,
Adam bolar, – aýdan zadyn berse bor,
Aldap, aramyzy üzen bolmasyn.

Adam hakda alymlaryň aýdany:
«Kösemesin adam bolan adamy!»,
Belentde tutalyň Adam adyny!
Ýürek ýamanlygy syzan bolmasyn!

Magtymgulam isläp, aýdan bolmaly:
Döwletli döwranyň nepin bilmeli,
Daşdan Adam içden– Adam bolmaly,
Içi – çüýrük, daşy gözəl bolmasyn.

Ýük göterse, orta ýolda çökmegin,
Ýok, otursa, dili bilen «çakmasyn»,
Iliň guşagyndan yza çekmesin,
Çykajak suwunda ýüzen bolmasyn.

Sam-sam adam görünmesin arada,
Toý ýerinde, baýramlarda, çärede,
Şahyr şygry ýazsyn dostluk barada,
Peslik hakda goşgy düzen bolmasyn.

□ □ □

79 DERÝA WE ADAM

Däli-jeýhun wagty joşly derýalar,
Döşüni kenara urar ekeni.
Joşy ýatsa, bagryn ýere berýärler,
Hany, onuň düýnki kuwwaty, hany?!

Her kes jahyllykda güýje baýrynar,
Göýä eýe çykjak ýaly jahana,
Gojalykda gurbatyndan aýrylar,
Onsoň, oňa aşna bolar bahana.

Derýalar Adamy goýup belende,
Gudratyna haýran galyp bakarlar.
Üstünden gurulan köprü gelende,
Aşagyndan başyn egip akarlar.

□ □ □

80 KENAR

Durmuş akyp barýan bir derýa diýsek,
Nämä deňäp bolar goşa kenaryn?!
Olar aňladaýýan däl-dir-dä, duýsak, –
Ömürde ýeňiş hem kynçylyk baryn?!

Joşgunyň kenary ýykmak hünäri,
Kenar, bu – ýaşaýşyň goraghanasy.
Ýene-de, mertebäň bolýar kenary,
Kenary bar haýanyň hem namysyň.

Kenary bar haýyr bilen şeriň-de.
Ähli zatlar çykmaly däl çäginden.
Hemme zatlar bolmaly öz ýerinde,
Gara güýçler geçjek ondan säginmän.

Adamzat goransa hileden, a:ldan, –
Halas bolar pislikden hem peslikden.
Kenarlary ýykmaq batyrlyk däldir,
Goramaklyk welin, mukaddeslikdir.

□ □ □

81 GOŇSUÇYLYK

Goňşy hakda kelamlarda aýdylan,
Goňşy hakda galan ýerde aýdylan,
Goňşyny sylamak – Taryhyň pendî,
Goňşy hakda meniňem şu aýdanym.

Sebäbini bir danadan soradym,
Diýdi: «Juda ýerlikli şu soragyň.
Durmuşyňda öz nepiňi isleseň,
Ilki goňşyň bähbidini goragyn!».

Synla: oba – goňşulary ýaýradar,
Sagyňda, çepiňde, iler-gaýrada.
Her haýsynyň öýi başga bolsa-da,
Ykballary bir-birinden aýry däl.

Gyzy «göçer», ýigitleri öýlener,
Bile sowar märekäni-toýlary,
Abzybir bolsaňyz, bolmaz şer-dawa,
«Ýer almankaň, goňşy edin» diýleni.

Köçe köçä goňşy, obalar oba,
Ýurtlar goňşulykda edýändir dowam,
Goňşy goňşy bilen «bal-şeker» bolsa,
Rysgalyňyz doly, ýoluňyz rowan!

Bolmaz, hakykata aklyň çatmasa,
Ikarada goňşokara gatnasyn,
Öz köşgüniň abatlygyn islese,

Gorar goňşy goňşusynyň çatmasyn.

□ □ □

82 ÝAŞ ÇATYNJALARA

Söýgi – o:tdur. o:tda – howurly boluň!
Biri-biriňizden habarly boluň!

Gysyr bulut ýaly, aldap, aldanmaň,
Ýagyşly, ýagmyrly jybarly boluň.

Agzybirlik, dostluk – güýjüň gözbaşy,
Dost-ýarly, hemraly, höwürli boluň!

Halkyň hemaýaty – ganatyňyzdyr,
Özüňizem ile haýyrly boluň.

Az zada şükürli ýeter köpe-de,
Kanagatly boluň, sabyrly boluň!

□ □ □

83 TÜRKMEN ÝIGIDI

Düşbüdir, syzgyrdyr, üşükli, aňly,
Paýhasy daş ýaran türkmen ýigidi.
Dogry pikir eden bolmaz armanly,
Ýagşyny saýgaran türkmen ýigidi.

Her edýän işini göwnüne jaýlap,
Ýaryna söýgüsi ýürekde gaýnap,
«Döwleti gelendir» – öýlener saýlap,
Yklyma toý beren türkmen ýigidi.

Bakyň «hum» diýilýän çäýneklerine,
Her biri kersen dek çanaklaryna,
Göwnüne ornaşan gonaklaryna
Töründen jaý beren türkmen ýigidi.

Watana söýgüsi kalbynda köräp,
Buýsançly başyny buluda diräp,

Mertebesin saklap, abraýny gorap,
Özgäni eý gören türkmen ýigidi.

□ □ □

84 GÖZELLİK

Baharda ýarylan ilki pyntyklar...
Tebigatyň ajap gözelligi kän:
Sähranyň ilkinji näzik gülleri...
Sanasaň, olara ýetermikä san?

Dünýä üzi durşy bilen gözellik,
Gök maýsada uçup-gonar kebelek.
Asmanda saýraýan torgaý owazy,
Ýeri ýaryp çykýan akja kömelek...

GÖZELLİK bu – dünýä wepalylykdyr,
Gülleriň reňkiniň açyk, solugy.
Garagumuň tolkun atýan salgymy,
Garaňky gijeleň asudalygy.

Gaýgy-gamsyz enesiniň emmesin
Emip, derläp, uklap galan bäbejik.
Ene ýaňagyna ýaňagyn oýkap,
Hezil edip, özi gülýän balajyk.

Gözellik – şapagyň öwşün atyşy,
Üzümleriň «gelinbarmak», «terbaşy»...
Aňrybaş gözellik – biziň özümiz,
Çünki, ynsan gözelligiň çürbaşy!

□ □ □

85 BAGT

Ykbal bizi dürli ýerden çykardy,
Dosta duşmak – bagtdyr, ýokdur gümanym.
Her nişik, herimiz merdem çykardy,
Duşsak, dagymyzdan gidýär dumanym.

Obama baramda giňeýär dünýäm,

Бегенç gözýaşymy gizleýärim men.
Göwnüme şo-ol çybyk atymy münýän,
Basan yzlarymy gözleýärim men.

Sataşsam, eşitsem dostlaň adyny,
Bagtyň depesine çykýaryn az wagt,
Kalbyňa, ýüregňe ýakyn adamy,
Az salym görmegeňem dälär az bagt.

□ □ □

86 DYMYK HOWA

Dünýä dymyp, dem alara howa ýok,
Soňuna ýetendir sabry-kararyň.
Günüň howry ýakyp-ýandyryp barýar,
Bu dymyşlyk gozgar ähli azaryň.

□ □ □

87 TOÝ GÜNI

Bu toparmyzyň ady
«Çigildemiň gülüdir».
7-nji synpdakylar –
Mekdebmiziň gülüdir.

Ýetip geldi gyzlaryň
Bir ajaýyp baýramy.
Güllerden çemen baglap,
Gutlarys eneleri.

Toý saçağyn giň ýazdyk,
Ortada toý pişmesi.
Ýagly çörek, işlekli,
Şerbet... bolsaň teňnesi.

Käşir, soganly jüýje
Künji ýaga gowurdyk.
Gaýnatmasy tüýs elin,
Tüwi suwun çekensoň,
Basyrдыk, demin berip.

Rediskäni, sogany
Uşatsaň ukrop bilen.
Sepseň palaw üstüne,
Öwrüläýer bal-bala.

Ene-mamadan galan
dessur datly semene.
Sowadyp iýseň dagy,
Hezil berýär iýene.

Duzun berip, gyzardyp,
Bişirlen balyk diý-ä!
Sirke hem gögün sepi,
Kemini goýman iý-ä!

Toý saşagynyň bezegi –
Armyt, alma, nar, üzüm...
Dürli nygmat şerbeti
Görseň, dokundyr gözüň.

□ □ □

88 YNAMYŇDADYR

Dostuň dönük çykyp, synmasyn göwnüň,
Dosta göwün berip, yňanyňdadyr.
Çözmesi kyn öýke-kinäniň düwnün,
Dünýä sygma:n, kalba syganyňdadyr.

Ýaramaz pikiri salma kalbyňa,
Ýalňyşana gülme, – geler alnyňa!
Edep görkez ogul-gyza, gelniňe,
Özüňe sylagyň – sylagyňdadyr.

Berjaý et Hak parzyn, Resul sünnetin,
(Diläp aldy günäsini ummatyň),
Halallygyň artdy:r gadyr-gymmatyň,
Bäş günlük dünýäde synagyňdadyr.

Daşda dur mydama dawadan-şerden,
Abraýyň gymmatdyr altyndan-zerden,
Bereket taparsyň rysgally ýerden,

Zähmete, rahmete sygnanyňdadyr.

Ýerden öner dünýäň şirin nygmaty,
Miweli ekinler toprak zynaty,
Asmanda pel-pellär göwün ganaty,
Ol – seniň özüňe ynamyňdadyr.

□ □ □

89 ÝAŞAMAK ÜÇIN

Ykbal saňa mährem syrdaş eçilsin,
Alada, gaýgysyz ýaşamak üçin.
Howlyňyzda dürli güller açylsyn,
Sypamak, ysgamak, ogşamak... üçin.

Syrdaşyň syryny ýüregiň bilsin,
Il içre hormatyň belende galsyn,
Ertir, günortanlyk rysgyňyz gelsin.
Hak ýene ýetirer agşamlyk üçin.

Ot ýaýrasyn ojakdaky közüňden,
Işiň aýry çykawersin sözüňden,
Hak beren baýlygy artsa özüňden,
Däldir ol ammara daşamak üçin.

Ammaryňa sygmas bu dünýäň maly,
Şol gowy: näçe ir düzetseň päli.
Ýetmejek ýerine salma hyýaly,
Gul bol, gulçulykdan boşamak üçin.

Ynsan balasynyň kemin biljek bol,
Dertli ýüreklere melhem boljak bol,
Elleriňe zähmet gural aljak bol,
Ulanma ýeňsäňi gaşamak,

Aklyňy ýetirip gara hem aga,
Kämilikde ýetjek bolgun bir çäge,
Ösmek üçin dünýä gelýändir çaga,
Dogulmaz öňküden uşamak
üçin...

□ □ □

90 BOLUP GEZ

Gelepsiň bu jahana,
Abraý-hormat alyp gez!
Etme zady bahana,
Ile nusga bolup gez!

Garyl welin, il-güne,
Öz çakyňam bilgin-ä,
Çapyp ýörmän salgyma,
Anyklap gez, bilip gez!

Egniň gysma, hor bolsaň,
Gabarylma, zor bolsaň,
Özüň bilmez, «kör» bolsaň,
Gözlä gulak salyp gez.

□ □ □

91 PENT

Mydam şadyýan gezip,
Çözgün öýke düwnüni.
Sähel zada gamlanyp,
Gussa goýma göwnüňi.

Myhman gelse, ýylgyryp,
Giňden ýazgyn saçagyň.
Rysgyn Hudaý ýetirer,
Jomart, eli açygyň.

Saglygyň gorap gezip,
Beladan özüň sakla.
Durmuşyňda her işde
Gulluk eýle akyla.

Ýaramaza ýar bolma,
Yzyň garaman gaçaý.
Çep-gürrüňi bar bolsa,
Bähbit-nepiňden geçäý.

Höwes etme kesekiň
Baýlygyna-malyňa.
Yhlas bilen işleseň,
Rysgal ýagar ýoluňa.

Gözle du:luňy bezän
Ýanýoldaşdan wepany.
Her bir öňünden çykan
Bermez saňa sapany.

Ykbalyň gatjak bolsaň,
Gelip çykyşyn tana.
Sorap-idemän alsaň,
Salaýýandyr ýok güne.

2

Oturmagyn, balam, çöküňe düşüp,
Iş etmän, öýünde goluň gowşuryp.
Tygşytla gazanjyň, ýele sowurma,
Başym dikkä menden saňa tabşyryk.

Dilenmejek bolsaň, maljanly bolgun,
Gapyňda çaklaňja agyllyk bolsun.
Goýun-geçi üçin halyň bolmasa,
Ýedi hazynanyň birini algyn.

Ir säherden turup, ýuwunyp-ardyn,
Ertiriňi okap, Hakdan dileg et.
Öýüň için-daşyn arassa sakla,
Hapadan ýasama tümmek – ýedi gat.

Gazanjyňy herne üçe bölgüniň,
Bir bölegni zeruryňa (toý günü).
Bir bölegni ertir üçin aýasaň,
Bir bölegni gara güne goýgunyň.

Ätiýajy hergiz goluňdan berme,
Goldawsyz galaýsaň, adamdan görme.
Hödürüňe – hödür, gadyra – gadyr
Edýändir adamlar, öýkeläp ýörme.

Myhman bolsaň, hyzmat edilşin synla,
Sowuksalamy ýa ýiti aýaly.
Edilen hyzmatyň öwezini dola,

Ýogsa etme gaharlanma hyýaly.

□ □ □

92 ENE-ATA BOLMAK

Ene-ata bolmak kyn,
Edep bermeli çaga.
Hor saklamazdan öýüň,
Ýetirmeli bir çäge.

Çaga mekdep ýaşynda
Okuwyna gatnasyn.
Mugallyma aňdyрма:n,
Ene-ata duýdurma:n
Hiç hereket etmesin.

Iýdirip-içirmeklik
Rebbiň elindäki zat.
Tertip-edep bermeklik,
Ene bilendäki zat,
Ata bilendäki zat.

Çaga mekdep ýaşynda
Okuwyna gatnasyn.
Ene-ata duýdurma:n
Hiç hereket etmesin.

□ □ □

93 NÄMÜÇIN?

Nämüçin bir pursat ýaşan ömrümde
Dünýäniň eşretin öçürmeli men?!
El seren bagtyma elim uzatma:n,
Gül ömrümi ýalňyz geçirmeli men?!

Gowy iýip-geýip taýýar zatlardan,
Ogul-gyz eşretin görmelimikäm?!
Ata-enä berip gowy zatlary,
Keseden seredip ýörmelimikäm?!

Ýaş oglan-gyzlaryň hany utanjy?
Taýýar aşa eýe bolmalymyka?!
Ogul-gelniň, gyzyň eşretin görmän,
Ata-ene şeýdip ölmelikä?!

Utanyň, siz – ýaşlar, namys-ar ediň,
Ata-enä azap bolýanyňyza!
Öz rahat, eşretli günüňiz üçin
Borjuňyzy ýere çalýanyňyza!

Hergiz gözden salmaň ata-enäni!
Ynjydyň, gazanmaň uly hatany!
Ata-ene bolup (her kesem bolsaň!),
Görersiňiz, – näme görkezen bolsaň!..

□ □ □

94 OÝLANMADYŇMY?

Durmuşda ädilen bir ýalňyş ädim...
Näme boljagyny oýlanmadyňmy?!
Ynamyňy ýakyp, ýandyryp ädiň,
Weýran kyljagyny oýlanmadyňmy?!

Kyn güne düşürip ogul-gyzyňy,
Bir azaşsaň, tapmak çetin yzyňy,
Her işde günäkär saýyp özüňi,
Geçen-geljegiňi oýlanmadyňmy?!

Kimse diňläp, kimse diňlemez sözüň,
Nädeýin, geljegňe ýetmese gözüň!
Içini hümläp, ahyr bir özüň
Ýalňyz galjagyňy oýlanmadyňmy?!

Il içinde mydam gysgadyr diliň,
Abraýdan düşenden ibaly ölüm!
Edeniňe puşman edipler telim,
Aglap öljegiňi oýlanmadyňmy?!

□ □ □

95 JANYŇ SAGAT WAGTY, IŞ BITIRÝÄRKÄŇ

Janyň sagat wagty, iş bitirýänsiň,
Görmedikleň geler gorkma:n itiňden.
Öňüne nahar-şor, aş getirýänsiň,
Hatda, ony öňde goýup ataňdan.

Başagaýsyň, hemme zada ýetjeksiň,
Kim bolsun, ýumşuna böküp gitjeksiň,
Her işi her kimden haýyş etjeksiň,
Buýrulan iş gelmese öz ...ňden.

Ataň öýkelemän, gaýta guwanar,
«Işi başdan agdyk...» diýip, gynanar.
Öz yzyny tutjagyňa
ynanar,
Süňňe ornasa-da, geçip etinden.

Daşlaşmak gowy däl dost-ýar, gardaşdan,
Emma köp külpetler geçensoň başdan,
Ýaňkylar tapylmaz, çykaýsaň işden,
Unudanlaň geler Ýeriň çetinden...

□ □ □

96 DUÝMAZ

Doglansoň, çaganyň ýöräsi geler,
Dik durup, ýykylp, ýöräniň duýmaz.
Soňra... daşaryny göresi geler,
Okuwa, mekdebe baranyň duýmaz.

Öý işlerin eder, sapagyn okar,
Bilmedigni bilup, bilimde bekär,
Bir heser kalbyna «keşdesin çeker»,
Bir gözele göwün berenini duýmaz.

«Ölsem, – Ýerde, ýogsa seňki!» kasamda,
Jeren gyzy gujagyna gysanda,
Dodagyny leblerine basanda,
Garagumyň gaýry jerenini duýmaz...

Şeýdip, bir maşgalaň eýesi bolar,
Bäbejik bagtynyň söýesi bolar,

Şonda oglanlygyn ýadyna salar,
Neneň bu ýaşlarda ýörenin duýmaz.

Çarhy-pelek aýlar durar çarhyny,
Kimler duýmaz halal-haram parhyny...
Ömür keser her adamyň nyrhyny,
Şeýdip, gojalyga baranyn duýmaz.

Ýyldyzlaram ýanyp-ýanyp öçýändir,
Dünýä – myhmanhana, gonan göçýändir,
Takwalaram şol şerapdan içýändir,
Adam alan zadyn berenin duýmaz...

□ □ □

97 HALANMAZLYK

Halanmaýar gysganç, açgöz adamlar,
Halanmaýar işjakmaýan ýaltalar,
Gysganç, açgöz hemem bet niýetliler,
Söweş wagty gorkak mertden çalt öler,

Halanmaz durnuksyz, ikiýüzlüler,
Halanmaz ýerliksiz «dili duzlular»,
Boýy uzyn bolsa, aklyly kelte,
Boş wada beriji, ýalan sözlüler

Ejiziň üstünden zalym bolýanlar,
 Köplükde köp gürläp, «alym» bolýanlar,
 Syryň aýtsaň, irden ile çykmankaň,
 Etrabyň içinde mälüm bolýanlar.

Halanmaz gerekkä dymýan adamlar,
Gerek dälkä sözden gömýän adamlar,
Başganyň öýünde agzyny açyp,
Öz öýünde welin ýumýan adamlar.

Gynasagam, bar-da köpüň içinde,
Ýary – gybat, ýary – gepiň içinde,
Ýöne gowy bordy bolaýsa şular,
Köpüň içinde däl, pohuň... içinde.

□ □ □

98 BU DÜNYÄ

Nazar sal, gardaşym, öten-geçene,
Magtymguly diýgeç: «puçdur» bu dünýä.
Hezillik ýalydyr iýip-içene,
Ertir tursaň, garny boşdur bu dünýä.

Kimler gözi bilen gapy «suwlap» ýö:r,
Kim obada şagal bolup «uwap» ýö:r,
Kim on gezek maşgalasyn «gowulap» ýö:r,
Garaz, başa düşen işdir bu dünýä.

Bir loly gelin deý ýylgyryp bakar,
Ýal berip, bal berip, «diliňi tapar»,
Gujagyna gysyp, biliňi бүker,
Ganly goýny doly läşdir bu dünýä.

Bir begendi:r daýyňlara baran deý,
Bir begendi:r ýar jemalyn gören deý,
Öýle ukusuna ýatyp turan deý,
Saýa döner salym düýşdür bu dünýä.

Dünýä döräp, soňsuz ýyllar aşypdyr,
Muňa gelen ganhoruna a:şykdyr,
Ýa-ha, munuň garrap, akly çaşypdyr,
Ýa-da oylan başy ýaşdyr bu dünýä...
(

□ □ □

99 İÑİLDÄR

Sürseň-de dünýäniň zowky-sapasyn,
Tüweleýläp gelen ýeller iňildär.
Ýalançy hiç kime bermez wepasyn,
Dag, sährasy bilen çöller iňildär.

Ýigitlige çykyp, ýara ýetişseň,
Bir biwepa ýassykdaşa sataşsaň,
Ynamyňa odun bolup tutaşsaň,
O:t sönüp, ojakda küller iňildär.

Ýetişen çagaňdan görmeseň hözir,
Hemaýata derek bolsalar azar,
Dünýäniň keýpinden bolarsyň bizar,
Daşyňdan seredip, iller iňňildär.

Yzaly – ýakyndan ýetişen derdiň,
Dogan gepin çekip, güzabyn gördüň,
Gardaşdan aýrylyp, ýegşerdi gerden,
Tabytly gidilen ýollar iňňildär.

Ädimiňi ölçäp, çykargyn hasap,
Heleý bol, erkek bol, ýörmezler tasap,
Gussalarymy jemläp, goşgujyk ýasap,
Galam titräp, dodak, diller iňňildär.
(

□ □ □

100 ÖMRÜŇ MANYSY

Il içinde gysga bolmasa diliň,
Sylag-hormat bolar – ömrüň manysy.
Käte bir-biregi görmäge geliň,
Dosty görmek bolar – ömrüň manysy.

Toýlar tut, çagyryp dost-ýar, gardaşy,
Agzybirlik bilen iýseňiz aşy,
Abraýly, sylagly maşgalaň başy
Bolup ýörmek bolar – ömrüň manysy.

Şatlykly, hasratly ýollary a:şma:n,
Bilmersiň, kim dostuň, kim saňa duşman,
Ýalňyş bir iş etmän hem etmän puşman,
Şeýdip barmak bolar – ömrüň manysy.

Bir perdeden gopup dursa söwer ýar,
Başdaky gussany ýele sowurýar,
Göwün köşgüň gümmezleri lowurdar,
Eýwan gurmak bolar – ömrüň manysy.

Aş ölen ýok ýa ýalaňaç giden ýok,
Ýeke özi dünýäň işin eden ýok,
Şu sözümiň rastlygyna jedel ýok,
Kysmat görmek bolar – ömrüň manysy.

Gözüň açgözlükden doýmanam biler,
Bu zatlary käbir haýwanam biler...
Dünýäni tutan ýok. Imanyň bile
Gabra barmak bolar – ömrüň manysy.

□ □ □

V. ÝARYMDEGIŞMELER

101 SALLAHYŇ GÜNI

Ähli zady akan-dökän,
Dertlidir başy sallahyň.
Ýoly kommersiýa dükan,
Nesýedir aşy sallahyň.

Öýi bolup barýar harap,
Aýagynda ýyrtyk jorap,
Köwşi tozan, ýöräp-ýöräp,
Deň ýazy-gyşy sallahyň.

Öýün daşdan çaklaýmaly,
Gapysyz, açyk aýnaly,
Barsañ, hiç zat çekmäýmeli,
Goragsyz daşy sallahyň.

Nahary şor, çaýy ýuwan,
Balagyny özi ýuwan,
Ata urup, ene kowan
Ähli ýoldaşy sallahyň.

Görenine aşyk bolan,
Emma ýüzi aşak bolan,
Syçanlar, siňekler bilen
Çyndan «söweşi» sallahyň.

Zatlaryny gözläp tapar,
Çilim biçok yzlap tapar,
Boş çüýşeler hatar-hatar,
Sämäp du:r başy sallahyň.

Ýüz-ýeňsesi garjaşyp du:r,

Egninde kirje eşikler,
Gözi-gaşy bürjeşip du;r,
Saralan dişi sallahyň.

Çuňňur oýä çümende-de,
«Dodagyndan» «emende-de»,
«Sähradadyr», «Çemendedir»
Göwnüniň hoşy sallahyň.

Belli däl, köýnek ýuwlypmy,
Döwletli döwran sowlypmy?!
Ogul-gyz, agtyk-çowlukly
Bar deňi-duşy sallahyň.

Bir gelin bar, bakjak weli,

«Ýigit» iki esse uly.
Bir kempir bar, çykjak weli,
Bärräk-dä ýaşy salahyň.,,

□ □ □

102 MAŞNYM KÖNE

Ýol gözegçi, ýaman haýyş edýäriň,
Sen meni saklama, maşnym köne.
Degmeseler, öz ýoluma gidýäriň,
Saklasaň, belli däl, maşnym köne.

Tormoz basaň, hemme tekeri tutmaz,
Rulunda boşluk bol, diýeniň etmez,
Saklanansoň, öňki ýoluna gitmez,
Deň ýary işlänok, maşnym köne.

Lampalary köýen, ýarysy ýanmaz,
Öçürdügiň, iki günläp hotlanmaz,
Kömek bermä hiç kim golaýma gelmez,
Durdugy, – ýatdygy, maşnym köne.

Gazyny gowşatsaň, derrew öçýändir,
Muftusy ýok, skoro kyn geçýändir,
Benzini köp ýakyp, ganyň içýändir,
Saklama gardaşym, maşnym köne.

Karbúrador hapa, sazláp bolmaýar,
Togy ýitse, gaýdyp gözläp bolmaýar,
Saklasaň, kemini gizläp bolmaýar,
Saklama, polis dost, maşynym köne.

Külçäteli bozuk, poworody ýok,
Çyra ugry ýanmaz, prowody ýok,
El tormoz, apteşka, asyl ady ýok,
Taýajygňy ýatyr, maşynym köne.

Muny münen «maňlaýyndan» görjekdir,
Gyz-gelinler münse, diýýär: «Ýer çeksin!»,
Prawamy indiki ýyl berjekler,
Sen meni saklama, saklama ýöne.

Çary şahyr, sözün çyndan diýdigi,
Şuny münse, diýmek, jandan doýdugy,
Gözem seni saýgaranok idili,
Äsgermedi diýip çaklamama ýöne!

□ □ □

103 ÝANGYÇ GUÝÝAN MEN

Birine «aga» diýmeli,
Men pul söyyän ýangyç guýýan,
Birine «daýy» diýmeli,
Ikarada ýalňyş guýýan.

Birin gepe güýmän bolýan,
Çyn sözläne ýalan gülýän.
Puldur meniň janym alýan,
Hormat goýýan ýangyç guýýan.

Käte gelýär ýaş oganlar,
Bezenendir has oganlar.
«Edäýiň halas, oganlar!..»
Diýip, «soýýan» ýangyç guýýan.

Pul göremde, gidýär erkim,
Hakyn doly aljak her kim,
Emma gorkuň, menden gorkuň,

Nebse uýýan ýangyç guýýan.

Harama ýugrulan ganym,
Eýsem, nädeýin-dä, hanym!
Nagt pul berseň, berjek janym,
Şoňa taýýar ýangyç guýýan.

Käsi hakyn iýseň, biler,
Ýedinji gat ýere salar,
Kim ony ýüzüne alar.
Özüň haýýar ýangyç guýýan.

□ □ □

104 ARAK ÇÜÝŞÄ GOLAÝ BOLSAŇ

Tapylmajak gep tapylar,
Arak çüýşä golaý bolsaň.
Bereketli ýol ýapylar,
Arak çüýşä golaý bolsaň.

Içensoň, ysgadar sogan,
Çüýşedeşiň bolar «dogan».
Borsuň çagaň hakyn sowan,
Aýalyňa «heleý» bolsaň.

Aklyň alar aňyň gider,
It-gün senden eder heder,
Islän tarapyna ider,
«Burje çüýşe alaý!» bolsaň.

Agar ebtin-ezenegiň,
Ertä galmaz gazananyň,
Daşda dälde «gözenegem»,
Boljak zady biläý, bilseň.

Diýseler-de: «dep» çüýşäni,
Taşlamasaň bet pişäni,
Ýara derek öp çüýşäni,
Taşlamarsyň, öläýmeseň...

□ □ □

105 MANADYM

Nämäligñi altmyş ýaşap tanadym,
Manadym!
Kän sapar ýeňsämi gaşap tanadym,
Manadym!

Müşgil işi ýaman aňsat bitirer,
Gelmejegi gapyňyzadan getirer,
Sen barada kän aýdypdyr atalar,
Menem seni durmuşymda synadym,
Manadym!

Dil bitmedik çaga eçilip göräý,
«Aljak!» diý-de, gaty gaçyryp göräý,
Onsoň... ýetjek bolup, «uçuryp» göräý,
Ozar guşdan, ýüpden boşan tanadan,
Manadym!..

Uly-kiçi seň ugruňda intizar,
Gelin-gyzlar her ýerlerde enteýär,
Saňa dyzar abatlar hem күntüler...
Manadym!

Başlyk bol, tabynyň «gulagna çykaý»,
Boýnuna mün, isle, ulagna çykaý,
Binamys biriniň dulugna çekäý,
Maňlaýyna daş pitikle, çene-de,
– Düşünmez öýtdüňmi oýun-çyna-da –
Diýip, güler, kine
etmez, manadym!

«Iş ýok» diýýändirler, işem tapylar,
Gapyňyzda üşüşüp-çaşan tapylar,
Ýetmiş başde doly dişem tapylar,
Segsen başde «galam gaşam» tapylar.
Ýakyn zat sen ata bilen eneden...
Manadym!

Ýaman ýollar görner gowluk ýol ýaly,
Aeroportlar görner ownuk ýol ýaly,
Türme diýlen bolar suwluk ýol ýaly,
Gorkman 10 ýa 25 ýyl seneden,

Goltygymda sen bar bolsaň, manadym!

Şalara – albaýdyr, gedaýa – çelgi,
Gurbany bolandyr pidaýa çenli,
Seni göterdiler «hudaýa» çenli,
Sen dünýäde ýalan zady «çyn» eden,
Manadym!

Gelende hakykat, bolanda hak zat,
Gara – gara bolup, ak bolar – ak zat,
Bu gün başarmasam gözümi saklap,
Şol gün bilerinmi özümi «aklap?!»,
Düzelmege doglup bolmaz ýañadan,
Manadym!

Sen kagyz sen, ýasalýan zat çen bilen,
Goşun sürüp şeýtan, kapyr jyn bilen,
Atam aldyrmanson, indi men bilen
Oýun etjek bolýarmyň ýa ýene-de,
Manadym!

«Çüýrük höz» sen – Pyragynyň aýdany,
Köne geýip, atasynyň gaýdany,
Tutsa Ajal meýdandamy, öýdemi,
Rebbim gutlat iman bilen gaýdany,
Goltugyna gysyp ençe manadyn,
Ölüp görsün muňa her güman eden,
Manadym!

□ □ □

106 KEMPIRIM

Irden turup, ýorunjany ýygmary,
Senem tur-da, çäý-suw goýaý, kempirim!
Ýorunjany desselläpjik, bogmary,
Süsek sygryň özüň sagaý, kempirim!

Soňra arassalap, sygyr ýatagyn,
Syrp-süpürýäriň towuk ketegin,
Agyr degjek bolýar igenç, kötegiň,
Gaşyň çytma:n: «Arma!» diýäý, kempirim!

Haýsy işi öň etmeli, duýmaly,
Süýtden gatyk basyrypjyk goýmaly.
Çiggaýmagy ýeke öziň iýmeli,
Maňa-da dadymlyk goýaý, kempirim!

Bizar boldum giç ýatyp, ir turmadan, ,
Öýümiziň parhy barmy türmeden?!
Mydam gybat gürrüňlerden irmediň,
Indi dogry ýola geläý, kempirim!

Ömrümi geçirdim egnimi gysyp,
Senden dynjak boldum, özümi asyp...
Jan süýji, ýetişdim ýüpümi kesip,
Bir pursat dynjymy beräý kempirim.

□ □ □

01: GÜLKÜLİ HEKAÝALAR

1 GÖREŞ

Giçligara obanyň oganlary mekdebiň sport meýdançasyna ügüşüp, garaňky gatlyşynça dürli oýunlary oýnaýardylar. Käte futbol, käte-de çilik, kowalaşyp... oýnaýardylar. Basalaşýardylar, göreş tutýardylar.

Oganlaryň içinde Köşek atlysy hem bardy. Olar gezekli-gezegine basalaşyp, özaralarynda ýeňiji hasaplap, birinji ýeri Sähede bermeli etdiler. Şonda çeýe bolsa-da, Säheden asgyn gelen Durdy:

- Oganlar, munyňyz karam bolýar, Köşek bilen hiç kim güýç synanyşyp görmedi. Hakykatdan hem, birinji boljak bolsa, Sähet onyň bilenem göreş tutsun. Ýeňse, aramyzda birinjiligini ykrar edeliň.

Bu sözleri eşiden Köşegiň aljyramadan, gorkudan ýaňa ýüzüniň reňki üýtgäp, gözleri tegelenip gitdi. Ol gözlerini elek-çelek edip şeýle diýdi.

- Ýok, oganlar, men göreşibem bilemok, basalaşyp hem bilemok.

Ol ýerinden turup, arkanjaklap ugrady.

Oganlara-da tomaşa gerek, daşyna tegelenişip, ýalbar-ýakar edip, ony orta çykardylar.

Köşek oganlara göz aýlap, olara ýüzlendi:

- O-how, oganlar, Sähede aýdaweriň, ol meni ýykça-da, gaty ýykyp, bir ýerimi agyrdaýmasyn!

Basalaşykda oganlaryň baryndan üstün çykansoň, Sähediň temegi ýokarydy. Ol öz içinden: «Galanlara-da göz edip, bujagaz tosuňja oglana asmanda näçe ýyldyzyň bardygyny sanadaýyn. Soňra meniň garşyma çykjak tapylmasa gerek» diýip oýlandy.

Şeýdip, göreş başlandy. Sähet Köşegiň bilinden tutyp, oňa badak saljak boldy, emma Köşek emelden sypyp, onuň özüni ýanbaşa mündürüp, agdaryp, ýere urdy, özi hem onuň üstüne düşdi. Sähet muňa namys edenden bolup, ýatan ýerinden Köşege haýbat atdy:

- Düş üstümden! Häzir ýerimden turaýyn bakaly, onsoň bir etjek zadym bardyr - diýdi. Emma Köşek ony goýbererli däl. Tomaşa edýänler bu ýagdaýa hezil edip gülüşýärdiler. Onuň tersine, Köşek uly ses bilen möňňürip aglaýardy. Şol barmana, Durdy gülüp durşuna, Köşege ýüzlendi:

- Köşek dost, sen Sähedi dogry göreşde ýeňdiň ahyry, Seniň ýeňiji bolubam, möňňürip ýatyşyňa nähili düşünmeli? - diýip sorady.

- Sen eşidip dursyň-a Sähediň näme diýýänini. Ol ýerinden turaýsa, maňa hezil bermejegini aýdyp ýatyr-a! - diýip, Köşek ýarym-ýaş aglaýardy.

Onuň bu bolşy ýeňijiniň özüni alyp barşyna meňzeş däl. Durdy gyzyly-gyran gülüşüp duran oganlaryň arasyndan sogrulyp bardy-da, Köşegiň elinden çekip, ony ýeriden turuzdy.

Agyr göwre üstünden aýrylansoň, Sähet demini dürsäp, yraň-daraň ýerinden galdy-da, şeýle diýdi:

- Eý, oganlar! Göreş-beýleki diýip, biriňizem Köşege golaýlaşaýmaň.

Sähet soňra ýuwaşja ýöräp, Köşegiň ýanyna bardy-da, ony gujaklap, arkasyna şapbatlady:

- Tüweleme, Köşek emel öwrense, güýç-kuwwaty ýerinde. Daşyndan sereden ýaly däl ekeni - diýdi.

Oba oganlary, şol wakany ýatlaşyp, şu günlerem gülüşýärlär.

2 GYSYR SYGRYŇ KYSSASY

Elkyssa, goňşymyz Betdi bize sygryny satdy. Özem, ne satmak: «Aýy-güni ýetip duran, bogazja sygyr» diýip, öwgüläp, götergiläp satdy. Emma sygyrly bolanymyza bir gün geçdi, iki gün ötdi, üç güne ýetdi... Satyn alan sygrymyz näme bersek, ýalmap-ýuwutdy, emma, ýalkylygyny üýtgetmedi. Hepde aýlandy, aý dolandy, sygryň şol ýekeligini. Asyl, o janawer gölelejege meňzänogam, hiç bir nyşany hem ýok.

Şol günleriň birinde nesýe gölä derek bize sygrymyzyň öňki eýesi Betdi goňşy nagt geldi. Betdi, salamlaşmak üçin, iki elini maňa uzadyp durşuna, iki gözünü içinde sary sygyr duran ýatak taýa aýlady.

- Sygyr nätdi? - diýip, ýalym-ýulum etdi.

Betdiniň bu bolşy meniň täzeräk «ýaramy» gozgady. Içim gyzyp duransoň, aýdandyrýn-da, şu sözler dilime geldi:

- Betdi goňşy, sygr-a seniň aýdanyňa görä-de iki esse iş bitirdi. Ekiz göleledi...

Betdi goňşy meniň bu sözlerime ynanjagyny-da-ynanmajagyny-da bilmän, bir-ä ýatakda duran sary sygyr taýa, birem meniň ýüzüme ýalt-ýult edip seretdi. Betdiniň sygryny satan wagty ýalan sözlänine, soňam häzirki alakjap durşuna gursagym gyzyp, barha jynym atlandy. «Gel-aý, şuny gaýdyp dagy-duwara ýalanyň gyrasynda görünmez ýaly edeýin-le!» diýen pikir birden kelläme geldi.

- Betdi goňşy! - diýdim. - biz-ä, uly-kiçi bolup, geňeş etdik-de, nemetdik... Şol göleleriň birini saňa bermeli etdik...

- Sözümi soňlap-soňlamankam, nebsiniň gerşine atlanan Betdi goňşy:

- Hany? Nirede?! - diýip, daş-töweregine ýaltaklady.

- Nirede bolar öýdýärsiň? Enesiniň ýanynda bolar-da gölesi, seniň bogaz diýip satan sygryň ýanynda...

Öz «gybatynyň» edilýänini aňdymy-nämämi, ýatakdan sary sygryň molamasy eşidildi. Sygryň molamasy Betdi üçin ölemen awça jeňňelde awuny yzarlap ýörkä, sülgüniň «jok-jokusy» eşidilişi ýaly boldy. Betdi diýeniň bukadaklap, sygyr ýataga eňdi. Ýatagyň agzyndaky agaç germewden hut «ganat kakyp», uçup geçdi.

Ýatakda bärden gaýyp baran alňasak Betdi bilen ondan ürken sary sygryň arasynda alahasyrdy gopdy. Birsalymdan bitakak bolan sary sygryň ýogyn molamasyna goşulyp, Betdiniň aljyraňňy sesi çykdy:

- Ýog-a, goňşy! Sen iki diýdiň welinim, bu taýda-ha ýeke göle-de ýok... Men senden soraýan, goňşy!..

Dogrusy, hepde-on günden bäri gölä garaşyp, ahmyr edip, gyzyp duran içim sowap giden ýaly boldy.

- Göle ýok bolsa, ony menden sorama, goňşy, özüňden sora! «Sygyr agza-burna gelip duran» bogazdyr diýip satan özüň dälmi, eýsem?! «Ýanan-a» - biz, «bişenem» - özüň. «Gapan guranam» - özüň, «düşenem» - özüň,,,

Şu sözlerden soň häлки giren wagty «uçup» geçen ýeri bolan gapy-germewiň aşagyndan emedekläp çykyp gelýän goňşy görüldi. Ol germewden çykyp-çykmanam:

- Nädýäň-äý, goňşy, işimi-hä gördüň - diýip, burnuna salyp hüňürdedi.

- Biziniň-ä eden zadymyz ýok, goňşy. Näme eden bolsaň, sen etdiň - diýip, men hernişik, sowukganlylyk bilen gürlädim.

- Äý, «öýdäkä-de» jaň edip, buşlaýypdym-da, sygryň ýanynda - diýip, ol, ýeňsesini tüňnedip barşyna, sygyr ýatagyň arkasyna duwlandy... Meniň bolsa, bu biraz gelşiksiz tomaşany synlap, çala ýylgyryp durşuma, şujagaz setirler kelläme geldi:

Goňşym bogaz diýip satdy,
Sygrymyz guzlamady.
Gören oňa höwes etdi,
Sygrymyz guzlamady.

Dograp berdik, bally paçak,
Ýygyp berdik gülli peçek,
Şondanmy ýa, garny goçak,
Sygrymyz guzlamady.

Pada geçse, molaýar ol,
Ýorunjany halaýar ol,
Iýmli gaby ýalaýar ol,
Sygrymyz guzlamady.

Wakaň yzy ula gitdi,
Tutuş obamyza ýetdi,
Günäkär sygyrmy, Betdi?!
Garaz, sygyr guzlamady.

3 ÝÜPDEN BOŞAN GÖLE hem-de ONUŇ ALJYRAŇŇY EÝESI HAKYNDÄ HEKAÝAT

Irden turup, eýýäm saglan, örä gidýän sygyrlarymy ýüpden boşadyp, obanyň sürä gidýän sygyrlarynyň ýygnaýan ýerine eltdim. Padymanymyz Myrat aga bilen salamlaşyp, saglyk-amanlyk soraşyp, mallarymy sürä goşup,

öýe gaýtdym.

Şondan soň sygyr ýatagyny arassalap, gölejikleriň ot-suwuna seredişdirdim. Iýilmedik otlaryny aýryşdyryp, täzedən ýaňyja ýyglan ýorunjadan hersiniň ahyryna goltuk-gujak oklaşdyryp, ýatagyň güneş tarapynda dyzymy epip, biraz demimi dürsemekçi boldum.

Meniň sygyr ýatagym bilen ýanaşyk gurlan, duldegşir goňşymyň hem mal saklaýan ýatagy bolup, onda-da üç sany ýaşrak öküzçeleri bardy. Oraz aga olaryň ot-iýmine, başga adama ynanma:n, özi elin seredýärdi. Iýmini iýip duran öküzçeleriniň döşlerini, gerşini elleri bilen sypardy, gaşardy. Olaryň iýmini ýalmap-ýuwudyşlaryna, gün-günden semräp, tüýlerini ýalpyldap duruşlaryna guwanýardy.

Bir görsem, Oraz aga öküzçeleriniň birini kowalap, gykylyklap, ummadan çykaryp, yzyna dolandy.

Ýöne az salymdan ol göle ýene-de ýataga dolanyp gelip, ahyrdayy iýmiden iýmäge durdy. Muny gören Oraz aga gaýtdan gazaba münüp, ylgaý gelşine, elindäki çybyjak bilen iym iýip duran göläniň ýagyrynysyna şyrpyldatdy. Arkasyna çybyk çalnan göle beýleräk süýşdi-de, Oraz aganyň bolşuny geň görýän ýaly edip, mölerilip, oňa seredip durdy. Oraz aga täzedən çybygyny göterende, rejäniň geň dældigini aňan göle ýazzyny berip, gaçyp başlady. Göläniň söbügine münüp, ony esli ýere barýança kowalan Oraz aga has-haslap, yzyna gaýtdy.

Men Oraz aga üzlendim:

- Oraz aga, öküzçe bilen gidişýäň-ow! Olam seni başagaý etdi.

- Hawa, inim. Ilçilik-dä, malyna eýe bolma:n, ýörenem tapylaýýa. Mal diýeniňem, näme, haýwan, nirde agzy tagam tapsa, şo taýda... - diýip, goňşym hüňür-hüňür etdi.

Aradan salym geçmänkä ýene-de ýataga tarap gelýän göläni görüp:

- Gör-ä, munuň ýene gelşini. Onuň agzy meniň iýmimden tagam tapypdyr. Şunça kowsaňam, ýene gaýdyp geläýýä bu - diýip, Oraz aga alaçsyz, ýatagy garawullap oturdy.

Men goňşymyň üç öküzçe bakýandygyny bilýärdim. Assyrynlyk bilen onuň ýatagyna göz gezdirdim, ýatakda iki göle bardy.

- Oraz aga, sen üç göle bakýarmykaň diýýärdim, ýa birini aýyrdyňmy? - diýip, ondan soradym.

Ol birhili geňirgenip, gazykda daňylgy gölelerine tarap gözini aýlady-da, öz-özünden gülmäge oturdy. Güлки arasynda-da gürleýär.

- Haý, inim, edeniň bar bol-a! Bu, ertirden bäri ot-iýmini gysganyp, kowup-kowalap ýörenim öz öküzçäm bolsa nätjek! Asyl, näçe kowsamam, çybyjak çalsamam, ýene öwrülip geläýýä diýip, geňem görýän-le.

Dilsiz-agyzsyz haýwan, örklengi ýüpüni üzüp, boşanaýan bolsa nätjek - diýdi.

Soňam Oraz aga gabak astyndam maňa seredip, müýnli ýaly bolup:

- Äl, inim, «Mal yzynda gezen - mal bolar...» diýleni. Biz-ä öz samsyklygymyzdan ýaňa, uly ilin öňünde-de töhmetçi bolduk, ana, dilsiz-agyzsyz haýwanyň alnynda-da günäkär - diýip, biraz öteräk geçen ýaly

TELPEKLI WAKA

- Betdini şaýly gelin kowalanmyş...

- Aý, goýsan-aýt. . .

- Goýmasañ, göter, how! Kowalany-ha, hakyýt, çynmyşyn şaýly gelniň Betdini...

- Kim aýdýa ony?!

- Dutdy kakam. ..

Uzynly-gysgaly bu iki pyýadanyň ýol üste edişip duran gürrüňine bir jüýkburun ötegçi hem goşuldy:

- Betdini bar-a, inibatyr, şaýly gelin däl, öz şaýly köýnekli gelni kowalandyr.

Betdili gepiniň ýalana çykyp barýanyny gören inibatyr aýagyny düýe basan ýaly bolup gygyrdy:

- Ýok, şol-a, hakyýt, çynmyşyn, Jütde gelnejemem aýdýa şony-ha.

- Munuň Betdisi-hä belli welinim, Jütdesi kimkä-raý? - diýip, aňyrrakda öňden «Betdi we şaýly gelin» baradaky «gyly gyrylmadyk», täzeje hekaýata gulak gabardyp duran popuş pyýada hem bulara goşulyp, gürründeşleriň görnüşini hem-de gabarasyny güreltdi.

- Neme-laý, hakyýt, Dutdy kakamyň nemesi-dä, «öýdäkisi-dä», Jütde gelnejem, Jetde jigimiň ejesi... - diýip, inibatyr hetjykläp aýtdy.

- Jümägül gaýrat-laý, ho-ol, köp sygyr saklaýan bar-a, süýtçi daýza - diýen jüýkburyn ýigit, başyny bulaýlap, howada burnunyň ujy bilen süýtli sygryň suratyny çeken ýaly edip goýberdi...

- Dagysyny-ha bilamak welinim, bazarkom Gotdynyň basyrganyp, düýşünde gorkup eden sadakamy, üýşmeleşinde Betdini başy telpeksiz-ä gören barmyş...

Bu delilden soňra gepe gyzyşyp duranlaryň arasyndaky birneme dartgynlyrak dowam edýän çekeleşik tapba ýatdy. Çünki Betdiniň oba içinde telpeksiz görünmegi onuň şeksiz adaty bolmadyk bir ýagdaýyň üstünden barmagynyň jedelsiz subutnamasydy. Indi Betdili gürrüň duranlaryň arasynda başgarak akaba syrygyp gitdi.

- Aý, şü Betdem-aý, ir döwürde gulluga gidipsiň, taň edipsiň, ýeri, ýat ýerden gapdalyňa gelin goşlap gelmek nämäňdi diýsene!

- Gelni-hä şol. «Öz göbegini özi kesipdir» diýseň o döwürde. Sen onuň telpeğine name diýjek? Düybi-hä çüri, depesinde-de döwek aýlabermeli.

- Özem «nikaly» ýaly-laý şol del telpegi bilen. Işine-de, how, telpegi bilen taksi-beýlekä ýerleşmänsoňun, tigirli gatnaýa...

Hawa, gürründeşleriň Betdi baradaky aýdýanlary ugrunda ýok däldi.

Emma onuň «şaýly gelin» görşi welin, birneme başgarakdy.

Öňde-de aýdyşymyz ýaly, Betdileriňem guda garyndaşy bolan Gotdy bazarkom üýşmeleş edýär, iňan aganam çagyryp. Iňan aga diýeniňem, näme, şol bir heňi: «Aý, gorkan, ürken pilläňiz Hudaý ýadyňyza düşýär siziň, sadaka ýadyňyza düşýär, janyňyza agram düşende. Niçikmi, bela gaýtsa, ýene öňküligiňiz...».

Iňan aganyň bolşuna il öwrenişen. – «Hä», «howwo», diýşen bolarlar, emma oňa pitiwa edýän ýok... Ýöne häzir gürrüň bu hakda däl.

...Betdi daş işiklerindäki sekide aýagyny sallap otyrды. Agşamyň ümüş-tamşynda iňan aganyň hasasyny tyrkyldadyp, çalyп, donunň synyny elesledip, köşeden geçip gidenini gören Betdi işerik gygyrды.

– Merýem gelin, telpegi alyп çyk munda. Iňan aga geçip gitdi Gotdulara, kelebaşakdan galaýmaýyn, baraýyn...

Betdi telpeklenen badyna, orta ýoldan Gotdulara alňasady. Maksat: märekede öňüne kellebaşak geljek iňan aganyň bir tarapyna ýerleşmek.

Ümüş-tamyşda «gorkulyrak» görülse-de, obanyň çeträginde ekinzarlygyň gyrasy bilen haýdap barşyna, ýeňse ýüzden tapyr-tupur, şakyr-şukur eşidilmezmi!.. «Gorkulyrak» diýilýän ýerde dörän bu galmagala zähresi ýarylan ýaly bolan Betdi gaňrylyп, yzyna garasa... bir ala-mula bela alaňňyrdy bolup, ökjesini sydyrdyp, ýetip gelýär. Gaýraky obaň gartaň aýallary ýaly edip, ýaglygyny daňyrды, Ýaglygyň iki uýy diýseň çür depesinde... Betdi alnyna garasa, suwly salma, arkadanam o bela ýetip gelýär... Öňde biri aýdan ekeni: «Arkaň – tärim, alnyň – äriň, indi nirä gaçarsyň?!».

Gulaklary eşitse-de, gözleri garaňkyrap duran Betdi diýeniň paýapyl-beýlekini saýgarjakmy şü pille! Zyňýar segräp suwly salmadan: «Ýa suw, ýa saman...» diýşine. Gaýra gyra kowgusy bilen deňje düşýär. Arzyly ielpек diýeniň haýsy ýyldyzyň şahyna ildi, ony bilýän ýok şumat. Elgaraz, suwly salmanyň ileri ýüzünden bökende, – telpekli Betdi, gaýra gyra düşende – telpeksiz Betdi. Adam diýeniň aljyramasyn. Ýeri, bökdüň, taň etdiň, duruber-dä düşen ýeriňde. Ýok, Betdi diýeniň dazylap barýar. Ýöne indi kowgy öňde, gaçýan yzda diýäýmeseň, ileri ýüzdäki başagaýlykdan kän bir üýtgän zat ýok. Betdi indi öň-yz bilen gyzyklanjagam bolanok, ýöne ylgap barýar. Ylgasaňam, näme, menzil gysgalýar. «Hä» diýmän peýda boldy Betdi Gotdularyň gapysynda. Işerden: «Iňan aga, töre geçiň!» diýlen ses gelýär. Iňan aga geçer-le töre, ýöne indi Betdi nätmeli? Başda telpek ýog-a! Oglan, ahbeti, soňky nesil seniň telpeksiz ile çykanyňy görenok. Indem, kelläňi suw kädisi ýaly edip, märekä barsaň...

Şo pursadam ýeňse ýüzden – garaňkylykdan onuň ady tutulды:

– Inim Betdi!..

Betdi özüni haýsy agasynyň çagyryşyna aň edip ýetişmänkä, garaňkylykdan gapynyň öňündäki ýagtylyga Durdy aga çykды. Elinde-de Betdiniň telpegi.

– He, Durdy aga, meniň telpegim... – diýip, Betdi diýeniň ýalym-ýulum etdi.

– Hawa, seniň telpegiň, seniň telpegiň, Betdi han – diýşine, Durdy aga biraz gaharlanan ýaly edip aýtdы.

– Gaçaýypmy, Durdy aga?

- Telpek diğlen närse gaçyp ýörmeli bolar oguşýan. Aý, ýöne şu gezeg-ä - sakynjyrap, sözüne dyngy beren Durdy aga, soňra başyny agras ýaýkap gepledi. - Aý şütüki gezeg-ä... ýere gaçaýanam bolsa, şundan-a ibaly bordy...

Bir zat göwnüne jaý bolmasa, edýän hereketi bolara çemeli, Durdy aga ýene-de başyny ýaýkap, gürlemäge başlady. Ýöne bu gezeki gürrüniň arasynda özem gülmän saklanyp bilmeýärdi.

- Aý, Jümägül eňneň-ä jyny iri mala düşen. Ýok, ýok, peýdasy bar-la, haýry kän, Özümiz süňni agyrrak-da. Ýaltalyk etmeseň, günüňi depäňden görüp boljak. Onsoň nä, ulusy-kiçisi, mal kökem ýeterlik. Çil ýaka, beýlekä örkleşdirenem bolaýýan, göle diýdi, tana diýdi birtoparyny. Onsoň, ýaňkynyň teblesini sogurdumam, aý, şoňa garaşyp duran ýaly, how, dyzaýşyna, elimden sypdy-da, berdi jypydyny, niredesiň süýtlüje emmäm diýip, gapymyza garşy. Mal diğeniň howlukmasyň. Guýruk diğeniňi uzakdan köne algylysyny göreniň gyňajy ýaly, gös-göni. Bu ikarada-da sen çykýaň-da köne ýola, telpek diğeniňi gadym minaranyň düýbi ýaly edip.

Durdy aga «heh-heh» etdirip, içine urup bir güldi.

- «Ýaryşjag-ow bular-a» diýdim içimden.

Durdy aga ýeke-ýekeden barnaklaryny бүкүп başlady,

- Diýmezçe-de däl, how. Ine, seret. Bir ala göle, bir zynjyr, bir ymmatda ýok telpek, birem, näme, Betdi handyr-da, he-he-he...

- Aý, Durdy kaka, men ony, neme...

Betdi är ömre bir gezek akylllylyk etdi. Zynjyryny şaňňyrdadyp ýeti-ip gelýän ala-mula göläni şaýly gelindir öýdüp, gorkup gaçanyň dile getirmän saklandy. Ýogsam bolmanda, bu obaň halkynyň içinde gep ýatagan däldir welin, bir ýalňyşlyk boldy şu ýerde... Gowy ýeri, öz gürrüňne öz içi byjyklar, Durdy aga Betdiniň içki dünýäsi bilen gyzyklanybam durmady.

- Aý, şol köne ýoly kesip geçýän ýapjagaza geleniňizde, gaty bökdüň-aý, Betdi han - diýip, Durdy aga gürrüňdeşiniň böwrüne symsyklar goýberdi,

- Бөкүлendir... - diýip, Betdi burnuna salyp хүмүрdedi.

Gürrüňdeşiniň boýnuny sallaýşyna göhi gelýän Durdy aga barha joşup gürleýärdi.

- Aý gümansyratmasana, Betdi han, бүкүп bildiň-le. Özem, how, - Durdy aga içini tutup güldýärdi, - Ýapdan bökenem görüpdik welinim, seňki başgaça-laý. Ýaglyga towuşýan ýaly, dikine zyňýaň-a, how! Telpegiňem gitdi şonda gadym topuň dykysy ýaly bolup, ho-ol ýokaryk. Gelşine-de, ala göläň ýaňy dürterip barýan şahlyja kellesine ildi.

Betdi diğeniň Durdy aganyň gepini soňlatjak bolup, içerini ümledi.

- Durdy kaka, öýe girmerismi?

- Öýemi? Gireli. Galanyňy şo taýda aýdyşaýarys...

Betdi «öý» diğenine puşmanlar etdi. Dagy näme, o taýda köpe gep boljak. «Durdy aga-da bes edäýmeli-dä weli... Aý, obanyň köne oturymly adamlary-da bular, içinde gep ýatjakmy...» diýip, Betdi içini gepletdi.

- Aýtma:n goýmajak bolsaň, aýt şu taýda yzynam, Durdy kaka, iki gulagym sende - diýip, Betdi hem birneme ekezlenip gepledi.

- Aýdyp-aýtma:n, yzy Jümägül daýzaň gepi. Sygryny sagyp otyrmyş.

Гелди – диýýä – ileri ýüzden bir telpekli pyýda. Süsňäp başlady – диýýä – sygryň ýelnine». Telpegi görüp, bir bada-ha köne darbazçylardyr öýdүpdir. Aýlanyp, baryp görse, arkasy göle diýýä. Gaharyna guýgygyndan çekip aýrypdyr. Oňa çenlem, men ýetişip, telpege eýe çykdy.

Durdy aga elindäki telpegi Betdiniň başyna geýdirdi-de, sesini ýumşadyp gürlledi.

– Betdi han diýýän-ä, senem ymmatda ýok nysagy ýöretjek bolup ýörmezler. Haýsy döwrüň, nirleriniň telpegi bi! Il-gün ýaly bolubirler, telpek bolsun ýa başga bir zat bolsun.

Durdy agadan sypsa kaýyl gelen Betdi onuň bilen ýaman çalt ylalaşdy.

– Ýör, eýse, içeri gireli, işan aga-da käýinjini gutarandyr bu çaka...

□ Т Е Р Т И П Х А Л □

Gökden gaçan uçgun	0
Ýyllar dolanmaz	0
I. WATANNAMA	0
1 Ene toprak, ata watanyň meniň	0
2 Eziz diýarym	0
3 Bagtyýar gojalyk	0
4 Söýmek	0
5 Topragym	0
6 Awaza hakda aýdym	0
7 Hazar deňziň kenarynda	0
8 Gyşdaky görnüş	0
9 Watana söýgi (Aýdym üçin)	0
10 Watan goraýan	0
11 Tejen şäherim	0
12 Garly günde	0
13 Döwlet	0
14 Biziňki	0
15 Diýaryma nowruz geldi, ýaz geldi	0
16 Gelsene, nowruz!	0
17 Söýdüm	0
18 Bahar gelende	0
19 Bu gün	0
20 Birdenkä...	0
21 Bahar pasly	0
22 Silden soňky gudrat.....	0
23 Baharyň täsiri	0
24 Çopan itlerim	0
25 Türkmen halysy	0
Ii. SÖÝGI SAHYPASY	0
26 Garaş!	0
27 Görsem humaýym	0
28 Goýaýmak galdy	0
29 Söýgi kelamy	0
30 Söýgi	0
31 Besdir	0
32 Pursat	0
33 Sensiz	0
34 Haladym	0
35 Gitdiň...	0
36 Belent başyňy egip	0

37 Gyz gülküsi	0
38 Utanç	0
39 Dagly gözel	0
40 Göwnüm	0
41 Saňa duşalym bəri.....	0
42 Hyjuw	0
43 Ýürekde yşk odun ýakdyň	0
44 Hat	0
45 Giden.....	0
46 Gabanmak	0
47 Sen geldiň... ..	0
48 Ýaşauyş.....	0
49 Baksa gözleriň.....	0
50 Gülçi gyzlara	0
51 Sarygyz	0
52 Sonanyň	0
53 Gözel keşbiň görüp,benduwan bolup.....	0
54 Gülüstan.....	0
55 Zyýaada.....	0
56 Galdy.....	0
III. MÄHRIBANLAR... ..	0
57 Ene.....	0
58 Eneler.....	0
59 Mährem gelinler.....	0
60 Pyragy.....	0
61 Pyragy – çagyrys!	0
62 Aýal.....	0
63 Aýal igenji.....	0
64 Zenanlar.....	0
65 Syrdaşym.....	0
66 Soňky gezek.....	0
67 Soňky jaň üçin.....	0
68 Mugallymlar.....	0
69 Mähriban klasdaşlar	0
70 Gyzyma nesihatym	0
71 Ogluma pendim.....	0
72 Buýsanç goşgusy.....	0
73 İşewür maraljik.....	0
74 Kakama.....	0
75 Şu senmii?!	0
76 Lukmanlarym bar.....	0

IV. ADAM HEM-DE DURMUŞ HAKDA.....	0
77 Dostlarym.....	0
78 Bolmasyn.....	0
79 Derýa we adam.....	0
80 Kenar.....	0
81 Goňsuçylyk.....	0
82 Ýaş çatynjalara.....	0
83 Türkmen ýigidi.....	0
84 Güzellik.....	0
85 Bagt.....	0
86 Dymyk howa.....	0
87 Toý günü.....	0
88 Ynamyňdadyr.....	0
89 Ýaşamak üçin.....	0
90 Bolup gez.....	0
91 Pent.....	0
92 Ene-ata bolmak.....	0
93 nämügin?	0
94 Oýlanmadyňmy?	0
95 Janyň sagat wagty, iş bitirýärkäň	
96 Duýmaz.....	0
97 Halanmazlyk.....	0
98 Bu dünýä.....	0
99 Inňildär.....	0
100 Ömrüň manysy.....	0
V.ÝARYMDEGIŞMELER.....	0
101 Sallahyň günü.....	0
102 Maşynym köne.....	0
103 Ýangyç guýýan men.....	0
104 Arak çüýşä golaý bolsaň.....	0
105 Manadym.....	0
106 Kempirim.....	0
01: GÜLKÜLI HEKAÝALAR	0
1 Göreş	0
2 Gysyr sygryň kyssasy	0
3 Ýüpden boşan göle hem-de onuň aljyraňňy eýesi hakynda hekaýat	0
4 Telpekli waka	0

